

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Veen, R. van

Vogels in de westelijke Eempolders : op weg naar landinrichting, 1985-1990 : periodieke tellingen in de Noord- en Zuidpolder te Veld en Oostermeent / R. van Veen & N.A. Klippel ; met medew. van R.A. Kole ; [ill.: N.A. Klippel ... et al.]. - Hilversum : Vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken. - Ill., tab., tek.

Met lit. opg., reg.

ISBN 90-74511-02-3 losbl.

Trefw.: vogels ; Eempolders

© Vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken,
Postbus 1028,
1200 BA Hilversum

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Vogels in de westelijke Eempolders

op weg naar landinrichting

1985 - 1990

Periodieke tellingen in de Noord- en Zuidpolder te Veld en Oosterveen

Subgroep Eempolders

R.van Veen & N.A.Klippel
met medewerking van R.A.Kole

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Hilversum

1994

Uitgave: 91

ISBN : 90 74511 02 3

Illustraties

N.A. Klippel, e.a.

Titelblad

N.A. Klippel

Medewerking

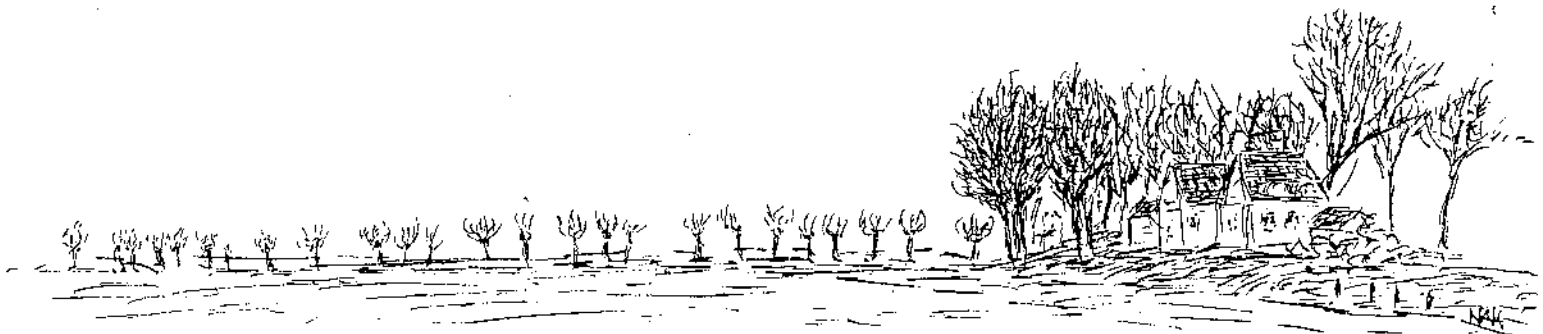
Aan het tot stand komen van dit verslag werkten de volgende personen mee :

F. Hoes, M. v. Houten, N. Klippel, R. Kole, M. Kraal, G. Marmelstein, R. v. Veen,
H. Weenen

Tellers

Door de volgende tellers is het mogelijk geworden dit verslag samen te stellen. Aan hen zijn wij door hun inzet om elke veertien dagen weer te gaan tellen veel dank verschuldigd.

C. Abbenes, G. Abbenes, F. Beffers, W. Bindt, S. Bloemendaal, Y. Bosman, R. v.d. Brink,
W. v.d. Brink, M. Doornveld, D. v. Dorp, H. Dorrenboom, W. Duurland, N. Dwars,
L. Dwars-v. Achterbergh, J. v. Essen, M. de Graaf, J. Gouw, J. Grootes, P. Hamel,
H. Hardon, L. Hartog, M. Hemmers, G. Heijn, M. Hinterding, F. Hoes, M. v. Houten,
S. Jansen, D. Jonkers, A. v. Kammen, W. v.d. Kamp, P. Keuning, A. v. Klaveren, N. Klippel,
R. Kole, L. Konings, M. Koopman, F. Landman, G. Langenbarg, W. Langendorff,
H. v.d. Leen, R. Leurs, A. v. Leyden, J. Lodewijkx, R. v. Maanen, R. Mammen,
G. Marmelstein, H. Moerman, C. Nieuwenhuizen, H. v. Oosterhout, A. Pluister,
A. Poelstra-Kuyman, A. Rebel, G. Rieken, B. Roor, C. Rosier, H. Schaap, J. Taapken,
T. Trompetter, R. v. Veen, M. Verhey, M. Verschuren, M. v.d. Water, F. v.d. Weijer,
W. Weijtens, J. Westeneng, J. de Wilde, R. Willemstein

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	5
Methode	5
Overzichtskaart van het telgebied	6
Weidevogels	
Zomertaling	7
Wintertaling	8
Slobeend	9
Scholekster	10
Kievit	11
Kemphaan	12
Watersnip	14
Grutto	16
Wulp	17
Tureluur	19
Veldleeuwerik	21
Graspieper	23
Gele Kwikstaart	25
Overige soorten	26
Telresultaten 27e telling van 1988	34
Incidentele waarnemingen	35
Overzichtstabellen	36
Literatuurlijst	48

INLEIDING

Met het verschijnen van deze uitgave over de westelijke Eempolders voldoen de auteurs aan de wens van de Vogelwerkgroep 't Gooi en Omstreken om voor de derde keer een verslag te publiceren van de vogeltellingen in deze mooie polders.

Dit verslag behandelt de periode van 1985 t/m 1990. Een vergelijking wordt gemaakt met de telresultaten van de voorafgaande telperiodes, welke staan beschreven in "Vogels in de Eempolders" (1973 t/m 1978) en "De vogels in de westelijke Eempolders" (1979 t/m 1984). De tellingen vonden plaats in de polders Noordpolder te Veld, Zuidpolder te Veld en Oostermeent. Daar de laatste polder sinds 1984 als telgebied werd toegevoegd, is waar mogelijk met het vergelijken van de telresultaten rekening gehouden met de uitbreiding van het telgebied. De afzonderlijke tellingen van de drie telgebieden zijn voor de presentatie van de gegevens samengevoegd.

Het hele telgebied omvat $\pm$ 2200 ha. en behoort tot de gemeenten Eemnes in de provincie Utrecht en ten noorden van de Gooyersgracht bij Blaricum en Huizen in de provincie Noord-Holland.

De tellingen welke t/m deze uitgave uit één aaneengesloten periode van 18 jaren plaatsvonden, zijn zo langzamerhand door de tijdsduur uniek geworden in ornithologisch Nederland.

Het tellen in deze polders bleken een prima praktijkervaring voor beginnende tellers te zijn om ervaring op te doen met het tellen en de verschillende soorten te leren kennen.

Als echte vogelaars hebben zij het mede mogelijk gemaakt dat dit verslag samengesteld kon worden.

De eerste tellingen in het gebied vonden vanaf het begin van de 70er jaren plaats omdat er weinig gegevens bekend waren en er plannen ontwikkeld werden om een ruilverkaveling in de Eempolders uit te voeren. Door de lange voorbereidingsperiode van deze ruilverkaveling zijn er inmiddels veel gegevens bekend over de ontwikkelingen van de vogelstand, zoals staat beschreven in de eerdere uitgaven "Vogels in de Eempolders" en "De vogels in de westelijke Eempolders".

Niet alleen met de modernisering van de landbouwmethoden zijn er veranderingen gaande, maar ook met de nederlandse taal. Ruilverkaveling is inmiddels "Landinrichting" geworden. "Vogels in de westelijke Eempolders op weg naar landinrichting", is de titel van dit verslag omdat de Eempolders nu echt op weg zijn naar landinrichting welke in 1990 zijn begonnen. Naar verwachting zullen de veranderingen in de polders voor de vogelstand zowel positief, als negatief in een volgend verslag merkbaar zijn.

METHODE

De tellingen werden net als in de vorige verslagen één maal in de veertien dagen uitgevoerd.

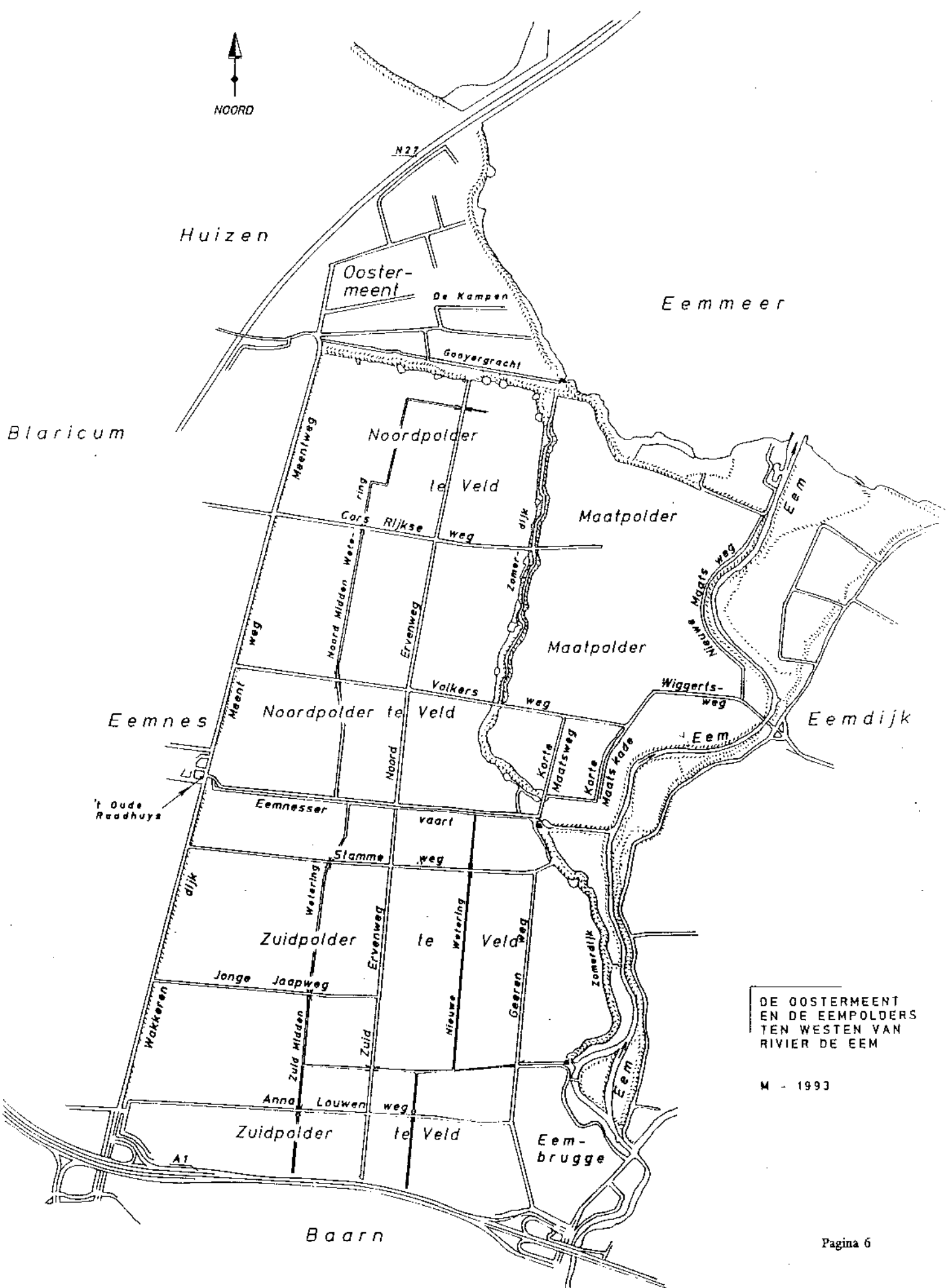
Geteld werd er doorgaans op de zaterdagochtend en bij uitzondering op zondagochtend.

De drie telgebieden Noordpolder te Veld, Zuidpolder te Veld en Oostermeent werden gelijktijdig geteld door drie telploegen van twee of drie personen. Geteld werd er meestal vanuit de auto of bij goed weer met de fiets, door het volgen van alle openbare wegen.

De tellingen duurden afhankelijk van het telgebied twee tot drie uur. Om met name de ontwikkelingen van de weidevogels te kunnen volgen, werden van alle in het gebied aangetroffen vogels, per soort de aantallen of geschatte aantallen genoteerd. Eveneens werd de weersgesteldheid en eventuele bijzonderheden genoteerd.

Na afloop van de telling werd door de telploegleider een telformulier ingevuld met de totalen per soort van het telgebied. De telresultaten werden eerst door R. Kole en later N. Klippel in computertabellen verwerkt. Vanuit deze tabellen is dit verslag samengesteld.

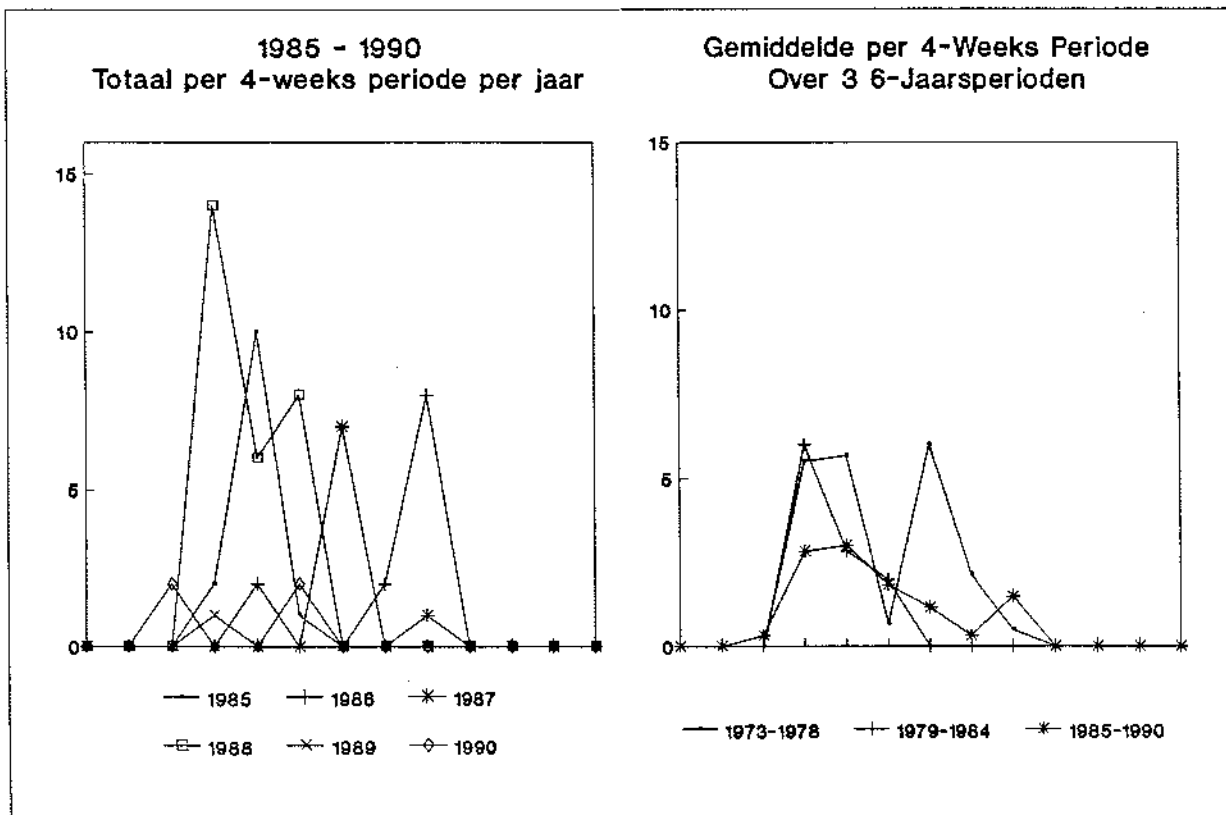

DE OOSTERMEENT
 EN DE EEMPOLDERS
 TEN WESTEN VAN
 RIVIER DE EEM

M - 1993

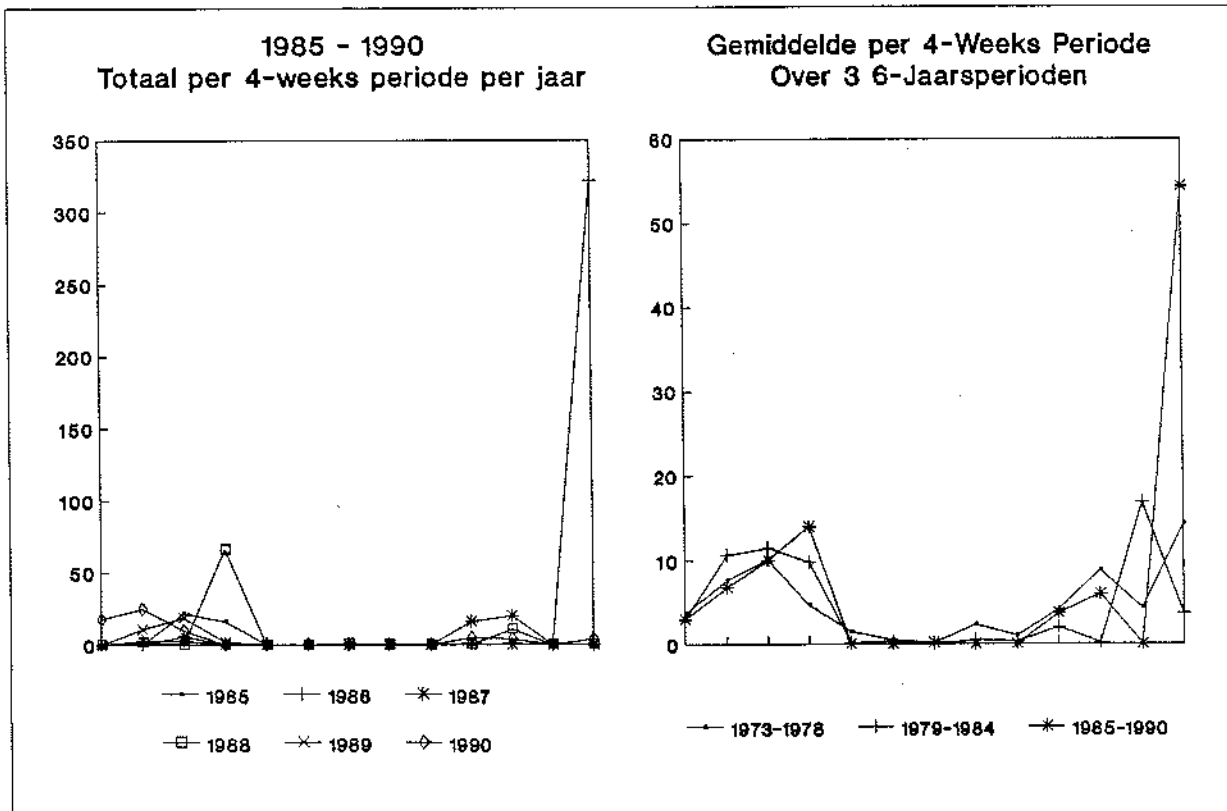
ZOMERTALING

De Zomertaling is in Nederland een echte zomervogel. De Zomertaling komt dan ook in de periode van oktober tot en met februari nauwelijks in Nederland voor. De vogel is geen frequente gast in het Eemgebied. In de periode 1985-1990 werden er gemiddeld jaarlijks 11 Zomertalingen waargenomen, met een maximum van 14 stuks in het voorjaar van 1988. Net als de Wintertaling is de Zomertaling in het Eemgebied voornamelijk, zo niet uitsluitend een doortrekker, en worden genoteerde aantallen sterk beïnvloed door éénmalige waarnemingen van (grote) groepen doortrekkers, met als gevolg relatief grote variaties in waargenomen aantallen. Bovendien is de Zomertaling niet altijd even gemakkelijk herkenbaar. Gezien de grote schommelingen in het aantal waarnemingen, kan over een eventuele trend niets gezegd worden.

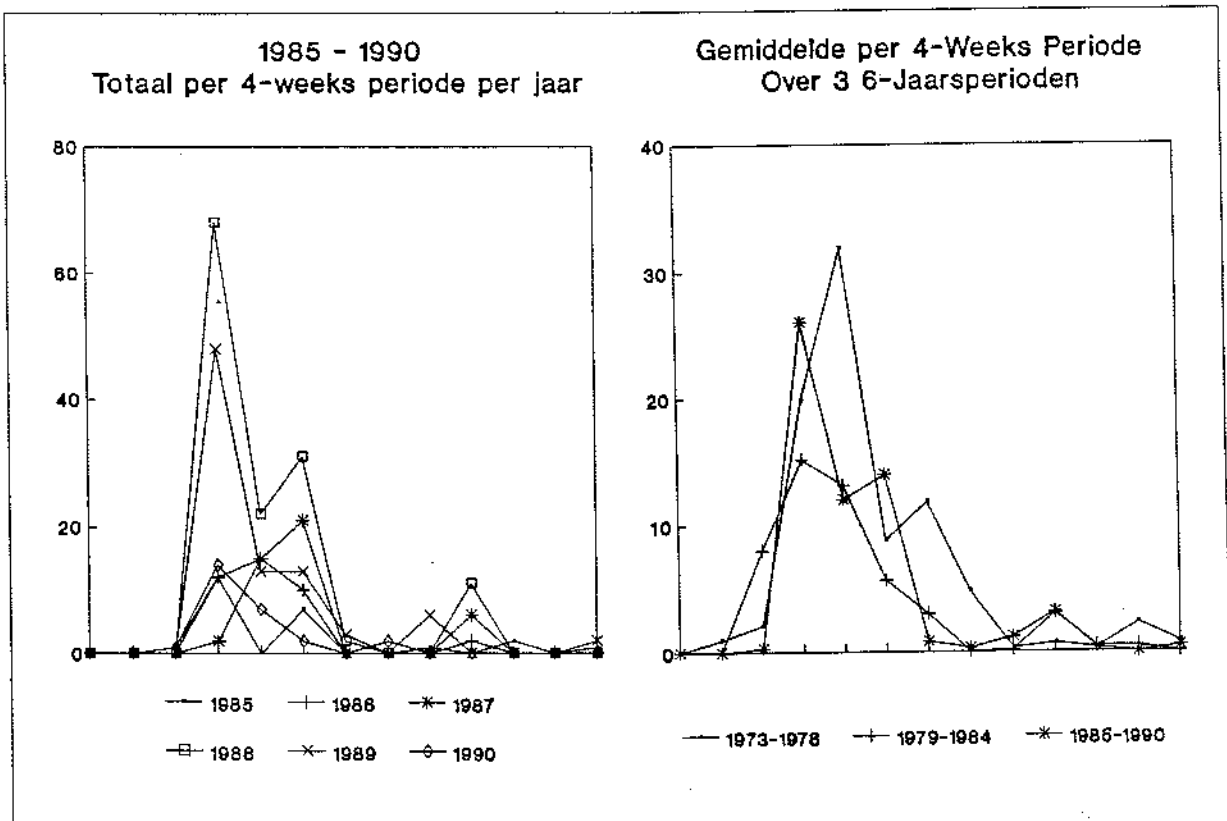
WINTERTALING

De Wintertaling komt in Nederland zowel in de winter als in de zomer voor, doch het aantal Wintertalingen is in de winter groter vanwege vaak grote aantallen overwinteraars uit Scandinavië, Rusland, Polen en Duitsland. In het Eemgebied komt de Wintertaling vrijwel uitsluitend in de winter voor (zie tabel). In de aantallen Wintertalingen die gedurende de gehele periode 1973-1990 werden waargenomen is eigenlijk geen trend te herkennen. Het meest opmerkelijke aan de gedocumenteerde waarnemingen is dat men daaruit kan opmaken dat er af en toe zeer grote aantallen Wintertalingen doortrekken, zoals in 1989 (telperiode 25) toen maar liefst 318 Wintertalingen in één telperiode werden waargenomen, terwijl in de hele rest van het jaar maar 10 exemplaren werden genoteerd. Dat wil zeggen dat de totale jaaraantallen sterk door éénmalige waarnemingen beïnvloed werden, en de totale jaaraantallen dus niet als trend maatgevend zijn.

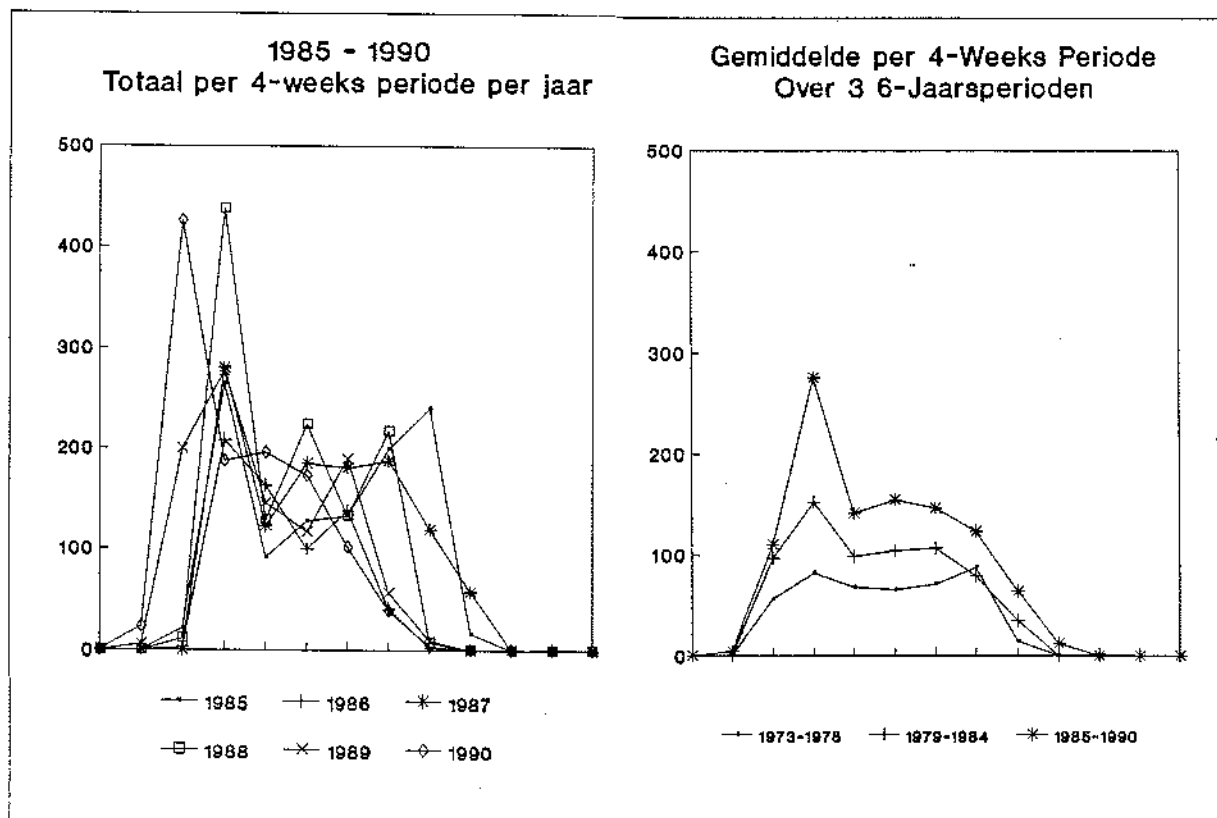
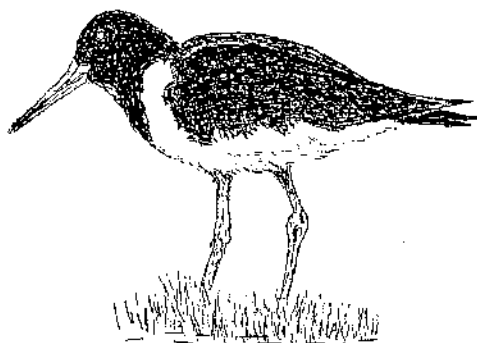
SLOBEEND

De Slobeend komt in Nederland het gehele jaar voor, maar in het Gooi vrijwel uitsluitend in het zomerseizoen. In de Eempolders wordt de Slobeend over het algemeen het meest waargenomen in het voorjaar (april-mei), d.w.z. dat we voornamelijk doortrekkers waarnemen. Opvallend is verder dat het aantal waarnemingen in het najaar veel geringer is. Als we de waarnemingen in juli en begin augustus bekijken (7e en 8e vierweekse periode (zie tabel), dan zien we dat die sinds 1973 flink in aantal zijn afgenomen. Aannemende dat het hier broedgevallen betreft (de Slobeend broedt vrij laat), dan moeten we concluderen dat het aantal broedgevallen is afgenomen tot vrijwel geen.

SCHOLEKSTER

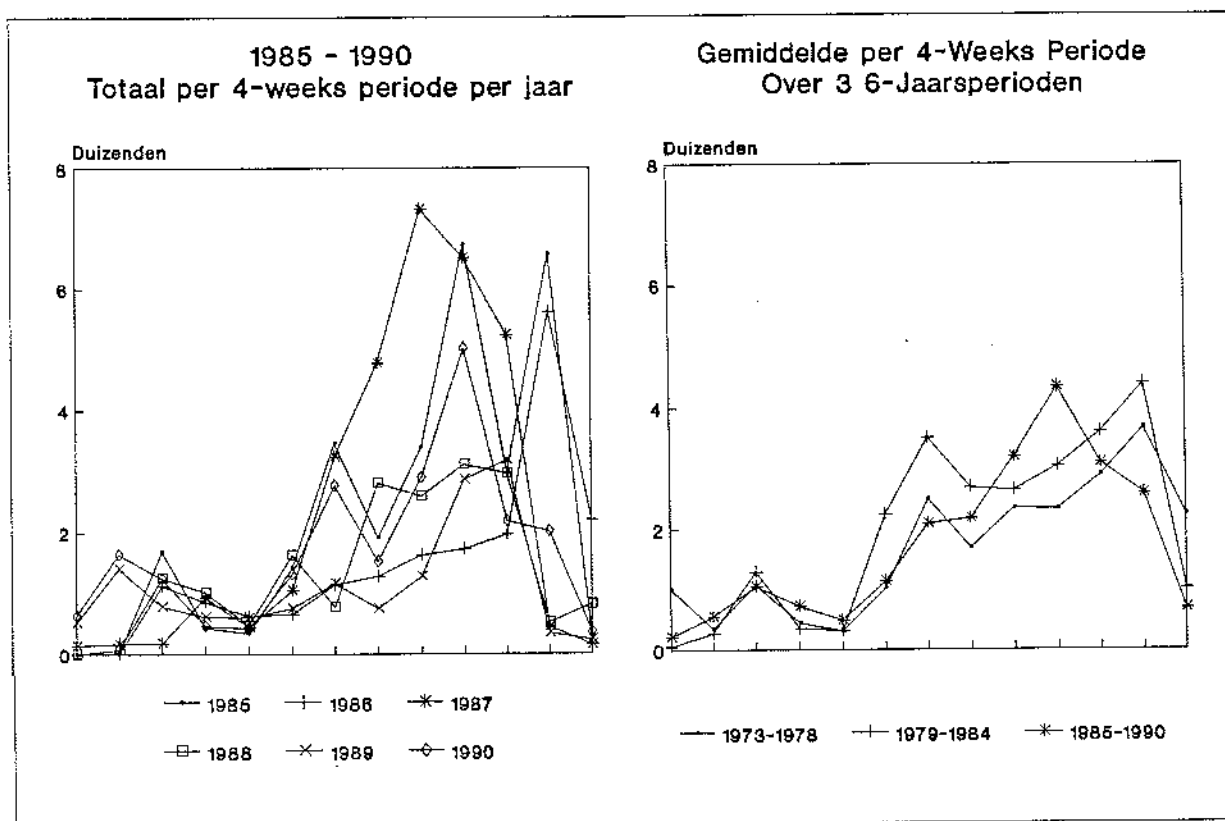
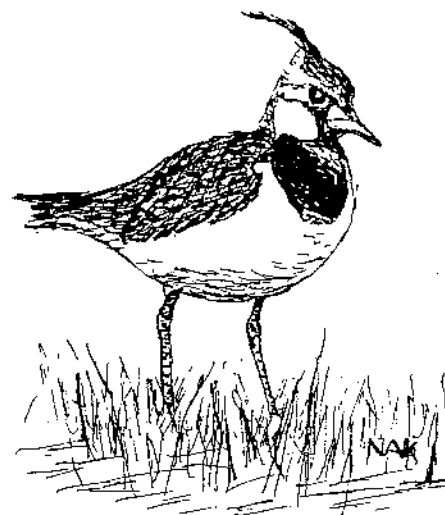
De Scholekster is op enkele uitzonderingen na vanaf februari tot september/oktober te verwachten. Ook in deze verslagperiode werden de hoogste aantallen weer aangetroffen in de maanden maart tot augustus. Naar verhouding werden de meeste bonte pieten in de Noordpolder geteld. Hoewel ook in deze verslagperiode grote verschillen in aantallen voorkwamen, waren de verschillen minder groot dan in de vorige verslagperiode. De soort was in de laatste periode tot en met de zomer wat konstanter en in hogere aantallen aanwezig. Opvallend was ook de verschuiving in aantallen naar het vroege voorjaar.

KIEVIT

De Kievit kan als er geen vorst is eigenlijk altijd in de Eempolders worden waargenomen. Afhankelijk van de weersomstandigheden kunnen dan ook in de winterperiode de aantallen sterk fluktuëren. Vanaf eind februari begin maart zien wij de soort permanent aanwezig, waarbij na mei de aantallen sterk toenemen doordat de resultaten van het broedseizoen gaan meetellen. In de zomer en herfst kunnen de aantallen variëren van enkele honderden tot vele duizenden. In deze verslagperiode lag het maximum aantal op ca 6500 exemplaren, waargenomen tijdens telling 23 in 1985. Dit is de op één na hoogste waarneming. In 1979 telling 24 werden ca. 10.000 ex. waargenomen!

Hoewel per jaar wat verschillen optreden lijkt het er op dat de soort gedurende de broedtijd in wat hogere aantallen aanwezig was in deze verslagperiode dan in de vorige twee. Deels kan dit verklaard worden doordat ook de Oostermeent volledig is meegenomen. De variatie die er echter in de tellingen voorkomen zijn dusdanig dat niet gekonkludeerd mag worden dat de soort in deze periode is toegenomen.

KEMPHAAN

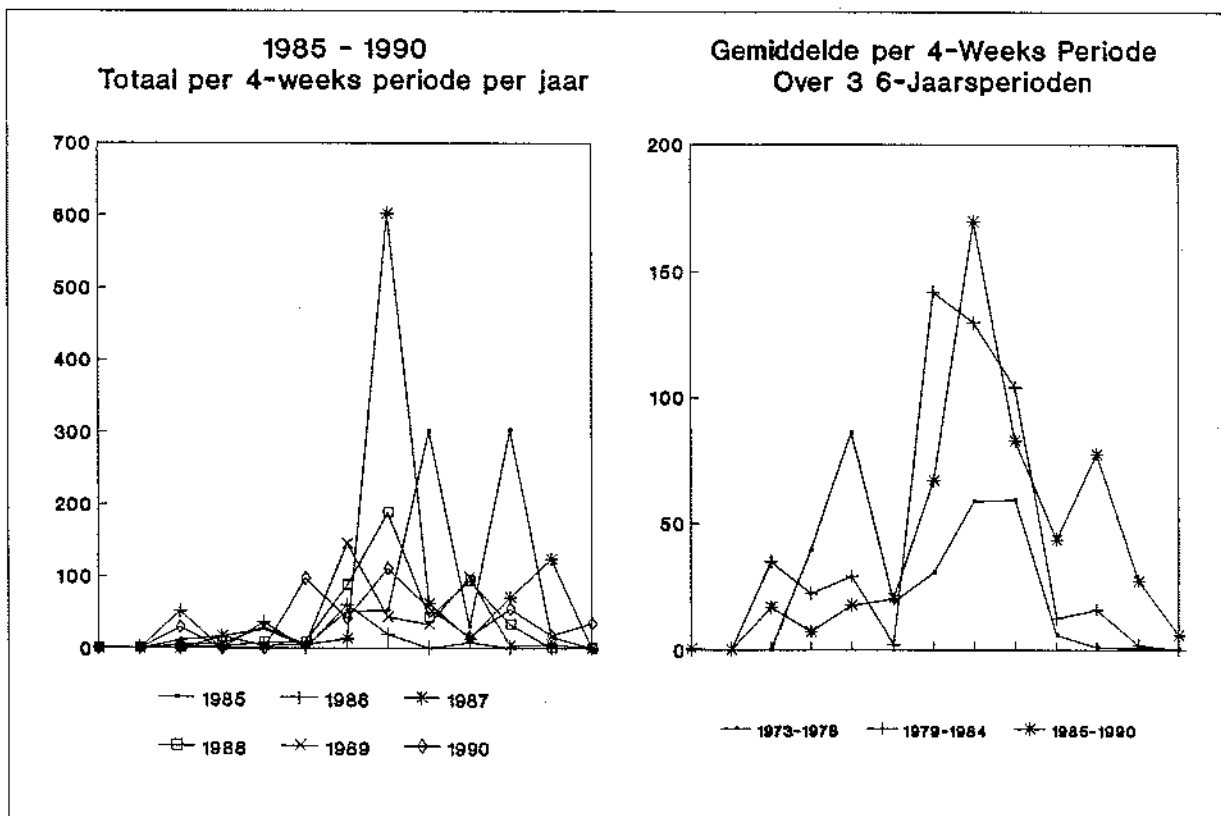

De Nederlandse weilanden behoren tot de zuidelijkst gelegen broedgebieden van de Kemphaan. Door de intensivering van het graslandgebruik in de veehouderij is deze criticus onder de weidevogels thans teruggedrongen tot die (veen-)weidegebieden waar deze intensivering (nog) niet werd uitgevoerd. In ons land zijn dat in hoofdzaak de reservaten. Sommige pessimistische (?) vogelaars durven te beweren dat er over zo'n tien jaar zelfs geen Kemphanen meer zullen broeden in ons land! Ook in Eemland is de soort een traditionele broedvogel geweest. Doordat de vogel een zeer beperkt aanpassingsvermogen heeft, ten opzichte van de veranderingen die in hun biotoop optreden, is ze na 1988 geen broedvogel meer. Ondanks deze droevige gedachte is er voor ons land nog wel degelijk

een belangrijke functie ten behoeve van de Kemphaan weggelegd. Niet alleen wordt ons land bezocht door grote aantallen van deze steltloper, ook lijken de weilanden van Nederland een "springplankfunctie" te hebben voor Kemphanen. Vogels die na het broedseizoen in ons land komen, vliegen daarna vrijwel rechtstreeks naar de overwinteringsgebieden in onder meer West-Afrika. In het voorjaar vliegen Kemphanen in een non-stop-vlucht, van ruim 4000 km, vanuit het winterkwartier naar Nederland om hier aan te sterken voor hun verdere trektocht naar de broedgebieden in Noord-Europa en Siberië. Hierdoor komen er in het Eemland nog regelmatig trekkende en pleisterende Kemphaantjes voor, zodat we van dit facet uit het vogeljaar van deze interessante vogelsoort nog kennis kunnen maken en vergaren. Uit de tabel en grafiek blijkt dat er bijna het hele jaar Kemphanen in de Gewestelijke Eempolders aanwezig zijn. Het is daarom ook niet eenvoudig aan te geven wanneer respectievelijk de voorjaars- en najaarstrek begint en wanneer deze is beëindigd. De voorjaarsmaand waarin de meeste vogels worden gezien blijkt maart te zijn, de aantallen kunnen in deze maand echter sterk verschillen. Was er in maart 1986 een maximum van 52 exemplaren op één teldag, in 1987 werd er niet één Kemphaan gezien. Blijkt er in het voorjaar weinig spectaculairs (meer) aan Kemphanen te beleven, in het najaar zoveel te meer. Meestal werden er begin/half juni de eerste kleine groepjes in het telgebied waargenomen. Dit zijn vrijwel steeds mannelijke exemplaren. Het is bekend dat de hanen, zowel in het voor- als najaar, de eerste zijn die aan de trek beginnen. In het voorjaar moeten zij de eerste zijn om de hennetjes te verwelkomen op de baltsplaatsen. In het najaar verschijnen zij eerder omdat de hennen eenvoudigweg nog voor de jongen zorgen, de haantjes hebben immers geen rol in het broedproces en het verzorgen van de kuikens, zodat zij kunnen gaan zwerven.

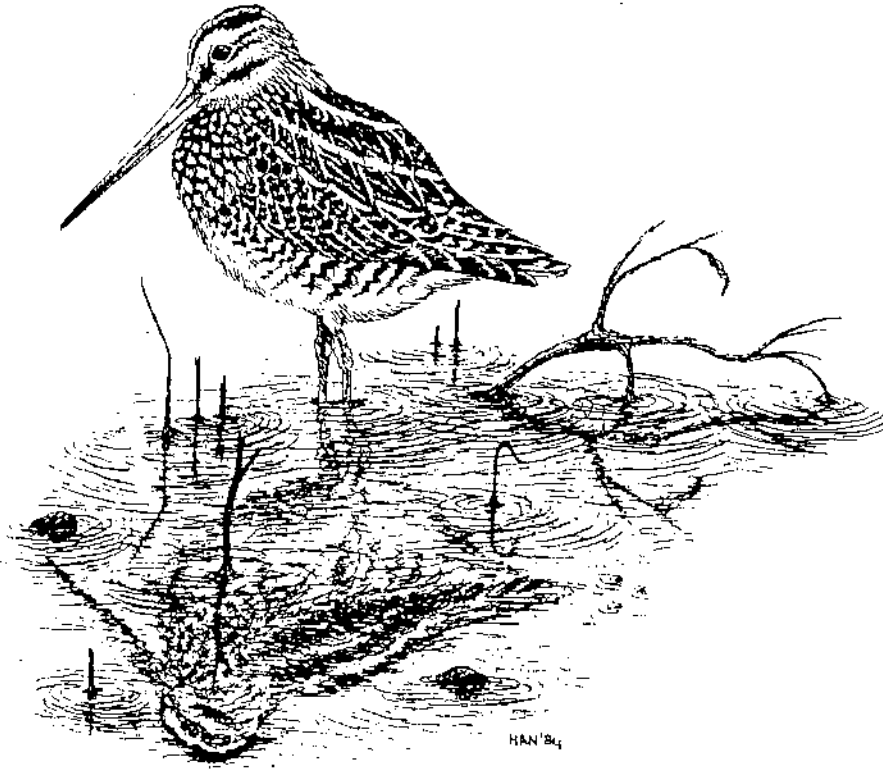
Vanaf eind juli/begin augustus was er in ieder geval sprake van trek. Uit de tellingen blijkt dat in de maand augustus de meeste vogels werden waargenomen. Geregeld werden er tientallen exemplaren gezien, in sommige jaren kwamen er uitschieters voor tot ver boven de 100 stuks. Eén van die jaren was 1987 toen er 415 Kemphanen werden geteld op één dag. De najaarstrek loopt meestal na de eerste week van september vrij abrupt af. Na eind september is de soort weer schaars in de polders te noemen. Het voorkomen wordt dan sterk bepaald door - tijdelijke- gunstige fourageeromstandigheden. Deze kunnen ontstaan door veel neerslag, waardoor er "plas-dras" weilanden ontstaan, dan kunnen plotseling weer troepen verschijnen. Eén van die jaren was 1985 toen er voor eind oktober zo'n 293 Kemphaantjes werden gezien. Uit de reeks van jaren, 1973 t/m 1990, is t.a.v. de aanwezigheid van de soort aangaande iets opvallends op te merken, zie grafiek. De voorjaarsstrek was in de periode 1973-1978 massaal dan de najaarstrek. In de periode 1979-1984 was het omgekeerde het geval. Hoewel er nog wel een kleine voorjaarspiek was, de najaarspiek, was een stuk groter. In de laatste verslagperiode, 1985-1990, was er nog nauwelijks een voorjaarspiek of trek aanwezig. De najaarstrek daarentegen was groter dan ooit. Ondanks de tabel is het moeilijk aan de cijfers conclusies te verbinden. Het is echter niet onwaarschijnlijk dat de voorjaarspleisteraars het Eemland onder zich laten liggen, daar het geen optimaal fourageergebied meer is.

Dat zou bijzonder spijtig zijn, want des te langer je de Kemphaantjes in het voorjaar kunt "vasthouden" des te groter is de kans om deze als broedvogel terug te winnen. Als het gebied geen gunstige voedselvoorwaarden meer biedt zal de kans hierop uiterst klein blijven.

WATERSNIP

De totale populatie Watersnippen die door Noordwest-Europa trekt in het najaar wordt geraamd op 20 á 30 miljoen (!) exemplaren. Hiermee is de Watersnip in Europa de talrijkst doortrekkende steltloper.

In ons land zou de soort in de trektijd wel eens uit meer dan een kwart miljoen kunnen bestaan. Door de verborgen leefwijze is de Watersnip wellicht een soort welke het meest in de lucht waargenomen wordt. Deze snip heeft een duidelijke voorkeur voor de aanwezigheid van dekkingmogelijkheden in zijn fourageergebied, hierdoor valt de soort -op de grond- moeilijk waar te nemen. Echter door verlies van geschikte pleisterplaatsen, met als oorzaak de veranderingen in het Nederlandse graslandbeheer (vooral de ontwatering), neemt de Watersnip zowel wat het aantal doortrekkers als het aantal broedvogels duidelijk af.

De vogels hebben hun -eertijds enorme- ruigebied, de Nederlandse graslanden, verschoven naar de Britse Eilanden. Het is hierom droevig te noemen dat een traditionele vogeltrekroute, door invloed van de mens, veranderd kan worden. Gedurende de trekperioden was de Watersnip in het Eemland vooral te vinden op de vochtige graslanden, welke best nog wel aanwezig zijn. De ook nog bestaande verwaarloosde plekken in dit cultuurlandschap zijn (nog) aantrekkelijk. Een andere, weinig bekende plaats, zijn de onderbemaalde sloten, welke als geliefd fourageergebied bij onder andere de Watersnip bekend staat en dus een welkome aanvulling van hun fourageermogelijkheden vormt.

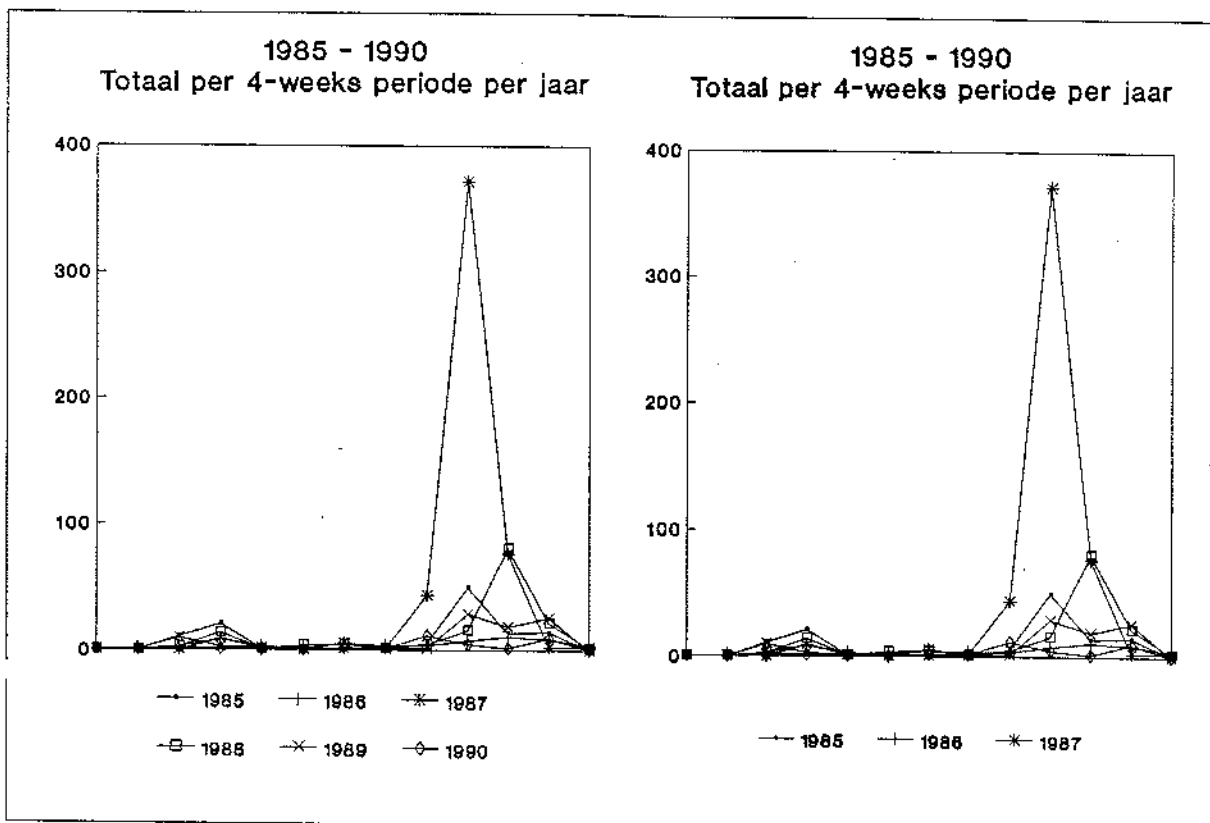
Wel dient opgemerkt te worden dat deze zogenoemde 'aanvulling' in werkelijkheid het minder worden van de oorspronkelijke fourageerterrainen betekent. Het valt dan ook te hopen dat de Watersnip niet alleen in de sloot blijft steken.

Uit de tabel valt op te maken, dat de voorjaarstrek, tussen 1985 en 1990, nauwelijks merkbaar was. Het zwaartepunt lag vooral tussen eind maart en begin april, hetgeen landelijk ook het geval was. Hoewel de tellingen er niet op gericht zijn, geven mei en juni het beeld van de aanwezige broedvogels gedeeltelijk weer. Tijdens een broedvogelinventarisatie in 1989 werden in het telgebied de Noordpolder- en Zuidpolder te Veld (ca. 2200 ha) totaal 7-9 territoria vastgesteld van de Watersnip. Ondanks het feit dat we nog kunnen genieten van deze heimelijk levende broedvogels staat het aantal in de schaduw ten opzichte van zo'n 25 jaar geleden. Dat de rui ook in Eemland werd doorgemaakt, bleek wel uit de veel grotere aantallen van september/oktober.

De uitzonderlijke hoge uitschieter werd veroorzaakt door op één teldag waargenomen aantal Watersnippen van 368 exemplaren, in oktober 1987. Dit is tevens het grootste aantal Watersnippen welke op één teldag werd waargenomen in 18 jaar Eempolder-tellingen.

Over het algemeen verscheen de Watersnip in het najaar in grotere groepen, dan in het voorjaar in Eemland, wat eveneens landelijk het geval was. Na oktober namen de aantallen af en was de soort af en toe present. In de maand januari werd de Watersnip in de jaren 1985-1990 helemaal niet waargenomen.

Uit de grafiek is te constateren, dat de voorjaarsstrek qua aantallen waren afgenomen en dat de najaarsstrek was toegenomen. Mede door het grote aantal Watersnippen van oktober 1987 geeft de enorme piek een wat vertekend beeld. De gemiddelde aantallen per jaar lijken iets toe te nemen. Toch is er zeker geen reden tot juichen. Een wat meer regelmatig voorkomen van de soort, door de jaren heen, is van meer belang dan enkele uitschieters, welke alleen een jaargemiddelde doet toenemen. Het valt dan ook te hopen dat deze liefhebber van verwaarloosde weidehoekjes een wat meer, waardevolle toekomst tegemoet zal zien.

GRUTTO

Eén van onze fraaiste weidevogels in de Eempolders is de Grutto, een bekende verschijning die zich graag ophoudt in drassige weiden, hooiland en moerassen, meestal in grote of kleine groepen.

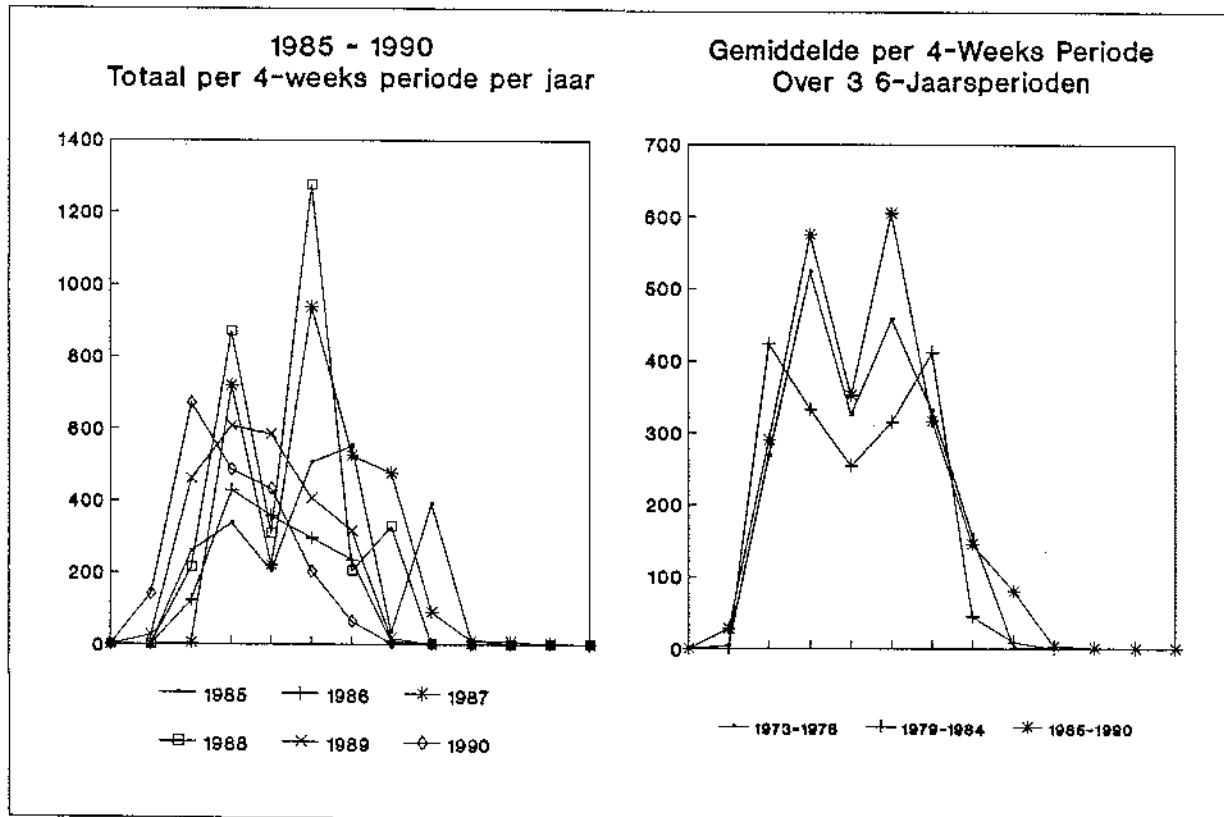
De vroegste waarnemingen in het telgebied werden in de periode 1973-1990 gedaan in februari. Tellingen leverden de volgende cijfers op : 1974 1 ex., 1978 30 ex., 1989 27 ex. en 1990 142 ex. Er bestaat echter geen relatie tussen deze gegevens onderling, bovendien gaat het hierbij om zulke geringe aantallen (200 ex. in 18 jaar), dat deze te verwaarlozen zijn.

Opmerkelijk is de sterke stijging over de gehele linie in de maanden maart en april, cijfers die oplopen naarmate meer vogels hun broedgebied bereiken. In voorjaar en zomer als de nesten bezet zijn, worden de eieren uitgebroed en begint de zorg voor de kuikens. Wanneer deze uitkomen, zijn er weer groter verschillen in aantallen.

De najaarstrek komt eind juni op gang en duurt tot eind september. De trek vindt meestal plaats bij nacht. Gevlogen wordt op grote hoogten: tot 6000 meter, zoals uit radarwaarnemingen gebleken is.

Uit recent ringonderzoek is gebleken dat de trek zich richt op de landen rond de Middellandse Zee en verder nog, naar Noord- en Midden-Afrika. Het vertrek van de broedpopulatie naar de overwinteringsgebieden verloopt vrij snel nadat de jongen kunnen vliegen.

Het gemiddelde van 165 exemplaren in juli, was in augustus teruggelopen tot resp. 79, 72 en 73 ex. Maar zelfs tot in oktober en november werden nog wel enkele Grutto's geteld. Het is niet duidelijk of dit trekkers waren of achtergebleven exemplaren. De totalen over de perioden 1973-1978, 1979-1984 en 1985-1990 geven een gemiddelde te zien van resp. 2070, 1803 en 2400 exemplaren, een duidelijke vooruitgang dus. Een slecht Grutto-jaar was 1975 met een totaal van 987 exemplaren. Maar verder echt verontrustende cijfers komen in deze jaren niet voor, dat ondanks de verstorings in de Eempolders door de ruilverkaveling.

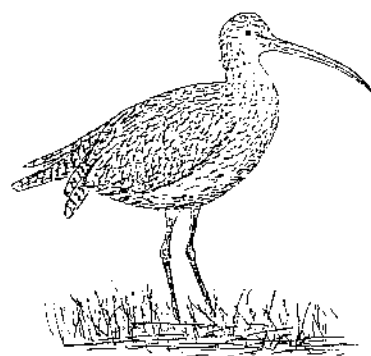

WULP

De Wulp is in de Eempolders geen onbekende verschijning. De soort kan er het hele jaar door worden aangetroffen, hoewel de aantallen van eind april tot begin juli doorgaans bijzonder laag zijn. Aan het eind van de zomer en in het najaar trekken Wulpen in redelijke aantallen over ons land door. Ook in de Eempolders kunnen in die periode regelmatig tamelijk grote groepen, soms tot enkele honderden exemplaren, worden aangetroffen.

Wulpen die in de Eempolders worden waargenomen zijn voornamelijk doortrekkers of foeragerende exemplaren die elders in het land hebben gebroed. Vaak komen zij in een of meer groepen verspreid over de polders voor.

In Nederland broeden ongeveer 6500 - 8000 paren Wulpen (Bekhuis et al 1987). Ook in Noord-Holland broeden er in de periode van 1986 - 1989 zo'n 240 - 260 paren, waarvan 0 - 2 paren in het Gooi (Ruitenbeek et al 1990). Wulpen broeden voornamelijk in de duinstreken en in heidegebieden, die bij voorkeur wat ruiger worden of al enigszins vergrast zijn. De stand gaat mogelijk achteruit. In Noord-Holland is een flinke achteruitgang vastgesteld (Ruitenbeek et al 1990). Elders in het land leek de Wulp plaatselijk wat vooruit te gaan als gevolg van omschakeling naar broeden in graslanden. In de Eempolders is van dat verschijnsel overigens nog niets te merken.

In de Eempolders zijn in de laatste verslagperiode (1985 - 1990) de gemiddelde aantallen Wulpen per jaar nogal gedaald ten opzichte van de voorgaande verslagperiode (1979 - 1984). Het gemiddelde van de totale aantallen Wulpen geteld in de recente verslagperiode is 1756. In de periode 1973 - 1978 was dat 1887 en van 1979 - 1984 was het gemiddeld 2303. Het verschil tussen de eerste en tweede periode is een toename van ruim 22%. In de laatste periode was de afname weer ongeveer even groot en het resultaat zelfs bijna 7% lager ten opzichte van de eerste verslagperiode. Omdat de grootte van de groepen enorm kan verschillen, geven vergelijkingen van totale en gemiddelde aantallen een versluierd beeld. Kijken wij echter naar het verloop van de presentie van de Wulp in de loop van onze tellingen in dit gebied, dan is er een duidelijke, doorgaande verandering zichtbaar. Het verloop is te zien in Tabel 1.

Tabel 1 - Verloop van de presentie¹ van de Wulp in drie verslagperiodes.

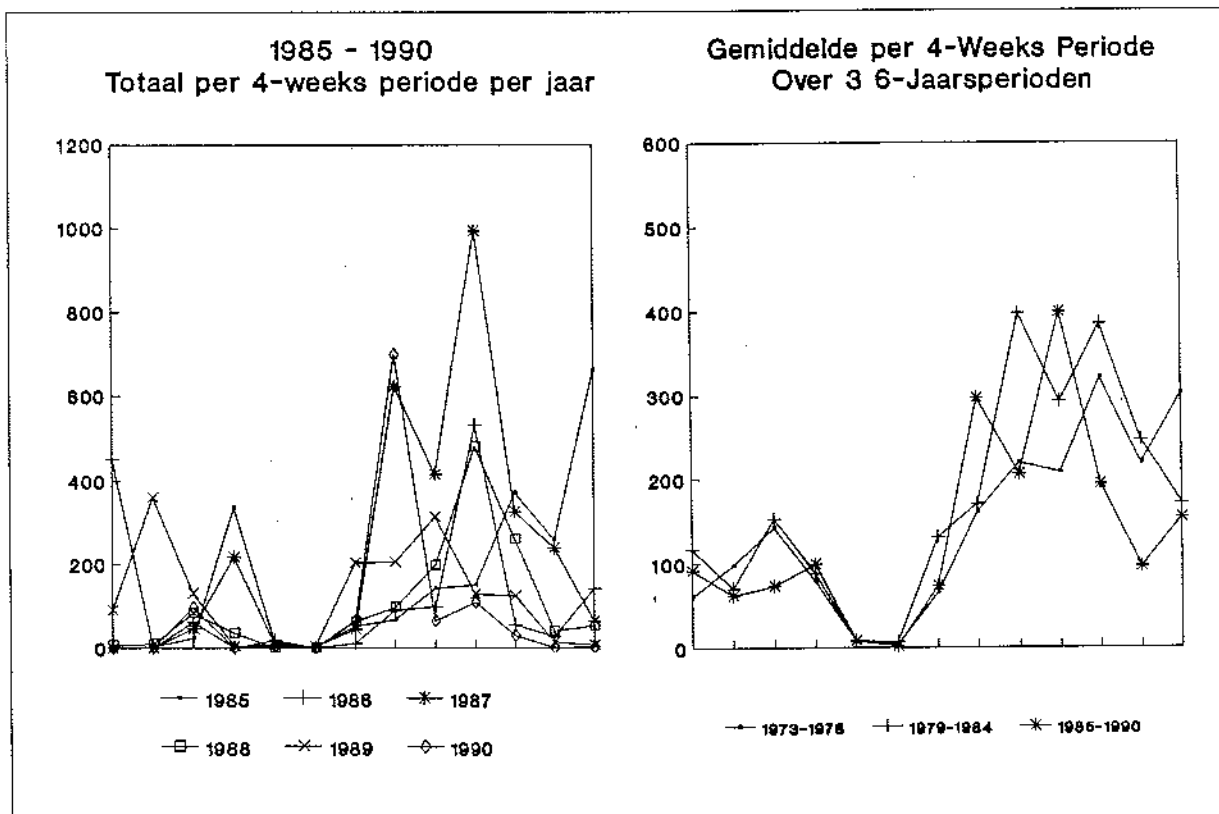
Verslagperiode	Hoogste presentie	Laagste presentie	Gemiddelde presentie
1973 - 1978	92 %	73 %	85 %
1979 - 1984	88 %	65 %	78 %
1985 - 1990	85 %	50 %	73 %

Nog sterker is de afname te zien tegen het eind van de winterperiode. De gemiddelde presentie over de eerste vier tellingen in elk jaar verminderde van 76% in de eerste verslagperiode tot 33% in de derde periode. De hoogste presentie die werd vastgesteld voor de provincie Noord-Holland bij onderzoek in de periode 1986 - 1989, is 96% (Ruitenbeek et al 1990).

¹ De presentie is de verhouding tussen het aantal teldagen dat de soort werd aangetroffen en het aantal teldagen in het jaar.

In de zomer zijn de gemiddelde aantallen wat gestegen. In de periode 1973 - 1978 was het gemiddelde aantal Wulpen over de tellingen 15 - 20 (meestal rond medio juli tot eind september) 588, in de periode 1979 - 1984 was het 891 en in de periode 1985 - 1990 was dit gemiddelde 902. In deze periode zijn veel doortrekkende Wulpen in ons land. Deze maken blijkbaar voor een deel ook van de Eempolders gebruik. Waarschijnlijk komen zij voor een groot deel uit verder verwijderde noordelijk - en oostelijke gelegen broedgebieden.

De afgelopen jaren worden in het Eemland ook vrij regelmatig Regenwulpen aangetroffen. Het verdient daarom aanbeveling goed op te letten, vooral bij het tellen van grotere groepen Wulpen (of Grutto's). Zeker wanneer een groep op een wat grotere afstand geteld moet worden, is er een kans dat eventuele Regenwulpen in zo'n groep niet worden herkend.

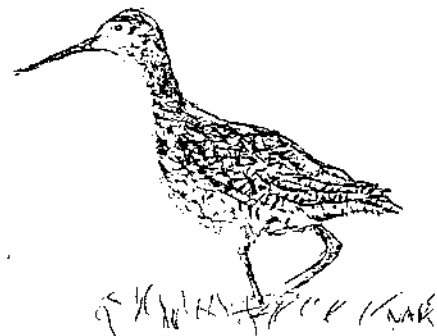

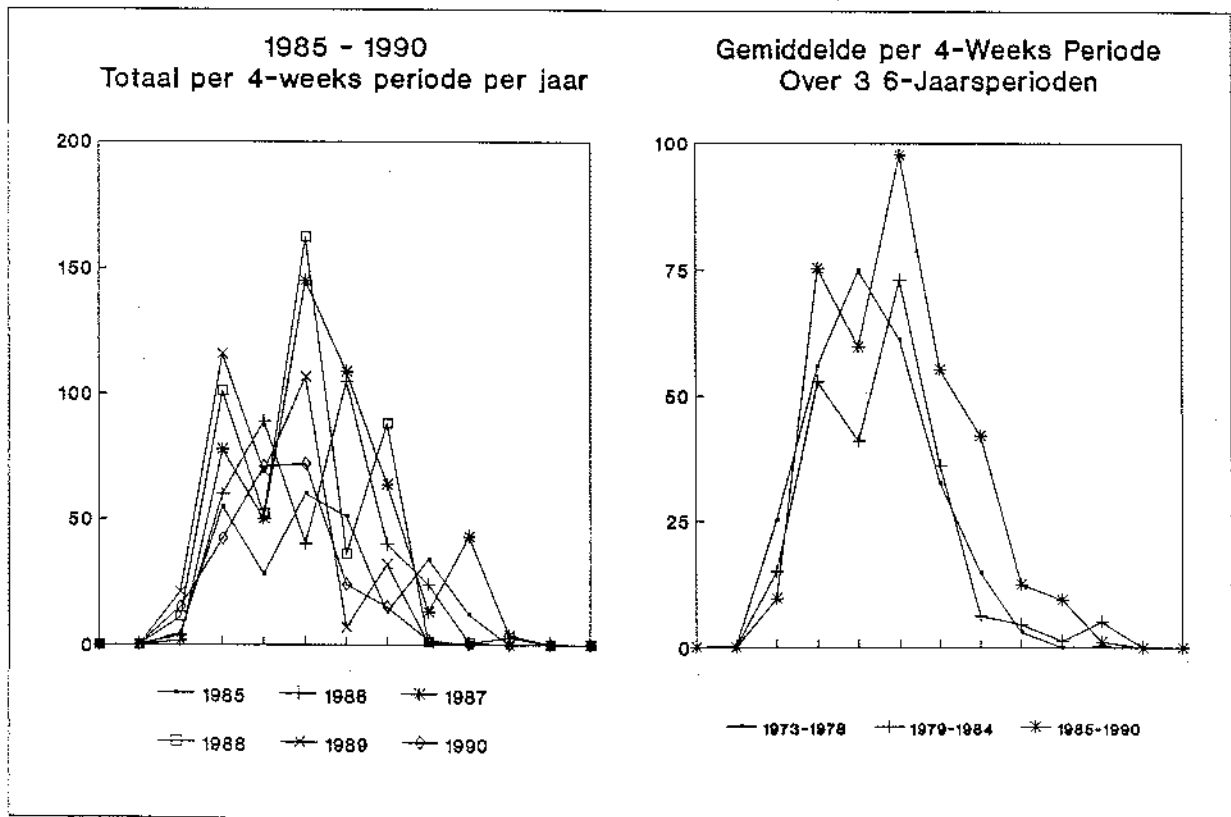
TURELUUR

De Tureluur is één van de soorten die voornamelijk in het broedseizoen in de Eempolders aanwezig is. Er zijn alarmerende berichten over de teruglopende aantallen broedende Tureluurs in Noord-Holland (Ruitenbeek 1990). Hoewel de telresultaten over deze verslagperiode bemoedigend lijken, moet aangetekend worden, dat de hogere resultaten voornamelijk veroorzaakt worden door het feit dat in deze verslagperiode de Oostermeent in de tellingen is betrokken. Indien de telgegevens van de Oostermeent buiten beschouwing worden gelaten, dan moet helaas ook enige teruggang geconstateerd worden, zij het niet in de genoemde alarmerende omvang. Naar verhouding komt de Tureluur in de Oostermeent veel voor t.o.v. de twee andere telgebieden. Opmerkelijk is dat niet alleen bij de Tureluur als kritische weidevogel de Oostermeent er gunstig uitspringt. Ook bij andere kritische soorten lijkt dit het geval te zijn. De indruk dat dit gebied het langst haar oorspronkelijk karakter van traditioneel weidegebied heeft behouden zou hiermede bevestigd worden. De Tureluur staat bekend als een kritische weidevogel, die zeer zorgvuldig is in de keuze van de nestplaats. De voorkeur gaat uit naar kruidenrijk, enigszins reliëfrijk vochtig grasland met veel slootkanten en greppels. Op dergelijke plaatsen kunnen de jongen zich goed verstoppen en is het voedsel gemakkelijk bereikbaar (K. van der Vlies in WWNN 1982). De intensivering van het gebruik van het gebied en veranderingen in de agrarische activiteiten zijn een ernstige bedreiging voor de Tureluur. Uit het weidevogelonderzoek dat in 1992 in, onder andere, de Noordpolder te Veld en in de Maatpolder werd uitgevoerd, blijkt er een sterke afname was van het aantal broedende Tureluurs in deze twee polders, ten opzichte van de resultaten van een voorgaand onderzoek, uitgevoerd in 1989 (Griffioen & Dirksen 1992).

Gezien de geconstateerde verschillen in de diverse telgebieden is het interessant om hier in de komende periode extra aandacht te schenken.

In de loop van de zomer verdwijnen de Tureluurs vrij plotseling uit het gebied. Vanaf midden juli worden slechts enkele exemplaren waargenomen, hoewel in deze verslagperiode van enige toename in de aantallen sprake was. Het is te hopen dat de Tureluur niet te lijden zal krijgen van de steeds verdergaande veranderingen in de bedrijfsvoering van de grote veehoudersbedrijven die zich er nu hebben gevestigd en dat de beschermingsmaatregelen die voor het gebied zijn voorzien uiteindelijk ook een gunstig effect zullen hebben op de stand van de Tureluur.

VELDLEEUWERIK

De zang- en de bijbehorende baltsprestaties van de Veldleeuwerik is één van de meest energie uitputtende vogelrituelen in de Eemlandse polders. Al zingend vliegen ze vanaf de grond stijl omhoog, met de snavel bijna loodrecht geheven en de borst vooruit, een zeer ongewone houding voor een vliegende vogel. Ze stijgen zo hoog dat ze met het blote oog nauwelijks zichtbaar zijn. Daar hoog in de lucht laten ze een prachtige neerdalende zang horen. Eindelijk en nog steeds een ruimte vullende zang ten gehore brengend, beginnen ze te dalen ; of loodrecht óf in spiralen. Met de op elkaar volgende jubeltonen wordt pas gestopt op het moment dat de vogel de vleugels sluit om de laatste tientallen meters als een steen in het veld te vallen. 'Bejubel de jubelende', dat vonden ook de oude Eemlanders. Niet voor niets noemden zij de Veldleeuwerik ook wel 'Stijgleeuwerik'. Een duidelijk op gedrag gevormde lokale volksnaam. Hoe lang deze -niet officiële- Nederlandse vogelnaam bestaat is niet bekend. Wel is bekend dat deze leeuwerik eeuwen geleden in ons land in enorme stijgende lijn toenam. Dit kwam doordat de mens toen begon met het bedrijven van de landbouw.

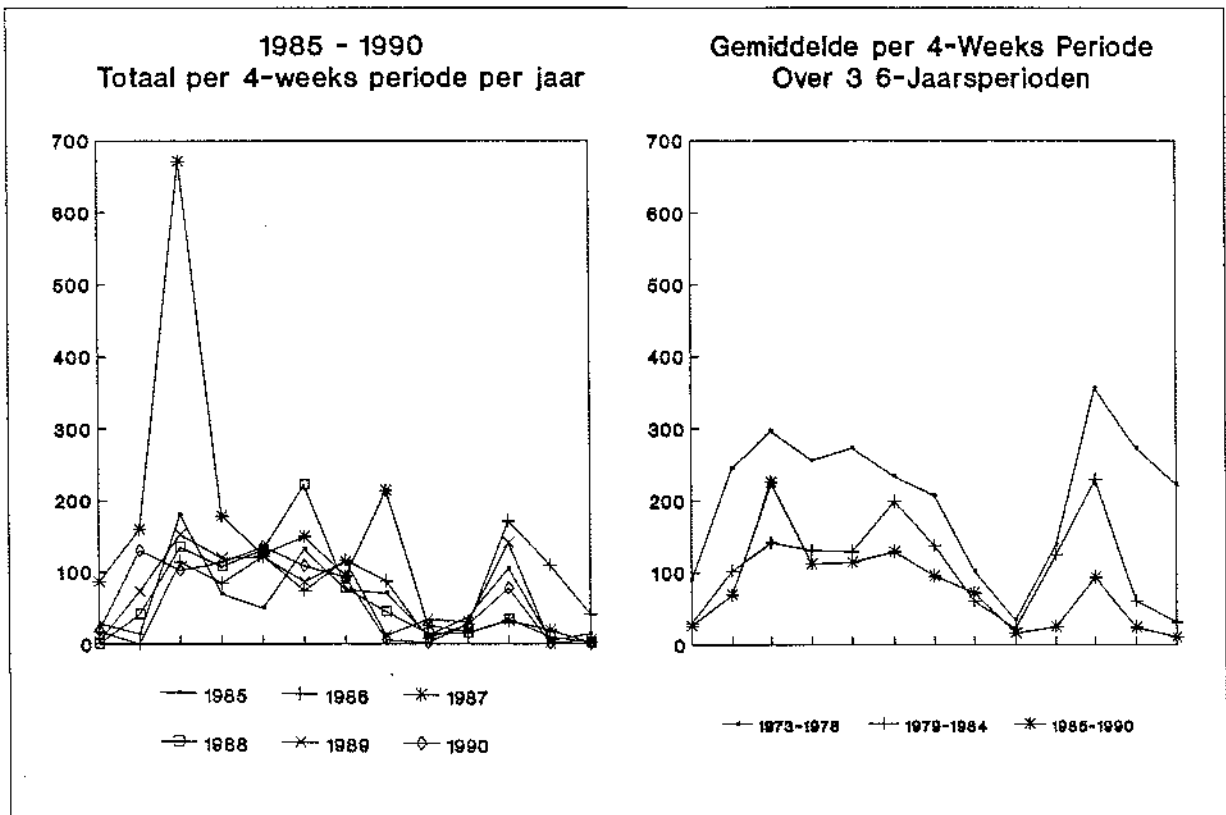
De soort kwam van de Aziatische steppen af om het nieuwe cultuurlandschap te koloniseren, een ware cultuurvolger dus. Door de ontwatering, bodemverbetering en intensivering van het grondgebruik en zeker ook de bebouwing in de open gebieden heeft de soort het als broedvogel vrij moeilijk, of beter gezegd slecht. Door genoemde oorzaken is er minder voedsel te vinden. In de zomer eet de vogel overwegend dierlijk voedsel en 's winters plantaardig voedsel. Hierdoor is de stijgende leeuwerik een dalende geworden.

Vanaf 1973 was het gemiddelde waargenomen aantal Veldleeuweriken per vier weken, op twee uitzonderingen na, diepbedroevend afgenomen. Zie eerste periode. Als we de hierna volgende tijdsperiodes met de gemiddelde getelde Veldleeuweriken naast elkaar zetten geeft dat te denken.

1973 t/m 1978:	2730 exemplaren
1979 t/m 1984:	1450 exemplaren
1985 t/m 1990:	1016 exemplaren

Zelfs ondanks dat, vanaf 1984, de Oostermeent werd meegeteld was de afname enorm! Van de tabel is de grote terugval van de aantallen in de maand augustus opvallend te noemen. De reden hiervan is onduidelijk. Wel is bekend dat Veldleeuweriken na het broedseizoen, dat loopt van april t/m juli, ruien en zich dan ook gecamoufleerd op de grond houden. In zijn zwartbruin gestreepte tenue valt hij op een zandkleurige achtergrond niet op. En omdat de Veldleeuwerik in gehurkte houding pieegt te lopen zie je hem moeilijk, of helemaal niet in het grasland. Mogelijk een reden van het opvallende gemis in deze maand. De grootste uitschieter werd op één teldag in februari 1987 veroorzaakt. Op deze dag werden niet minder dan 649 exemplaren van de soort geteld, zie tabel. Tijdens een broedvogelinventarisatie in 1989 werden in het telgebied Noordpolder- en Zuidpolder te Veld (ca. 2200 ha) totaal 215-238 territoria vastgesteld van de Veldleeuwerik. In dit gebied is dit een gemiddelde dichtheid van 9,7-10,8 paren per ha. Tijdens het onderzoek over heel Eemland (ca. 7700 ha), exclusief de Oostermeent, was de gemiddelde dichtheid 5,4-6,6 paren per 100 ha. Met dit feit kan in "ons" telgebied van Eemland, ten opzichte van de landelijke stand, nog steeds een redelijk goede stand van de Veldleeuwerik worden aangemerkt. Ondanks deze cijfers valt het te hopen dat de dalende aantallen tendens wordt gestopt en dat de Veldleeuwerik hierin weer een stijgende zal worden.

GRASPIEPER

De Graspieper wordt wel eens de 'mindere' van polderland genoemd. Niet zozeer qua aantallen, waarover later meer, doch meer door het uiterlijk van deze ogenschijnlijk grauwe soort. Graspiepers zijn enorm degelijk gecamoufleerd. Hun verenkleed heeft een sober-bruine ondertoon en bezit op het eerste gezicht een ééntonig patroon van donkere lengte streepjes, in rijen naast elkaar.

We mogen de Graspieper dan ook bestempelen als zandkleurige vogels die bij nader toezien, ongemeen fraaie dieren blijken te zijn.

Juist bij nauwkeurig observeren kunnen we deze pieper bestempelen als uiterst fraaie vogels, welke meer aandacht verdienen. De karakteristieke balts van de soort maakt haar zelfs nog kleurrijker dan ze al is.

De wetenschappelijke naam geeft al aan waar de vogel graag vertoeft; pratensis betekend: zich op de weide bevindend, daar voorkomend.

Gedurende het gehele jaar is de vogel inderdaad in grasrijk Eemland waar te nemen. Juist de nattere gedeelten van het gebied lijken het aantrekkelijkst.

Niet zozeer de vochtigheidsgraad schijnt van direct belang te zijn. Veel meer lijkt dit een kwestie te zijn van min of meer overgangen in het landschap, van nat naar droog.

Het ontstaan van een monocultuur, in de landbouw, lijkt dan ook funest voor de Graspieper te zijn. De natuurwaarde in deze gebieden is laag. Het voedsel, kleine tussen het gras en de kruiden levende insecten, verdwijnt, alsmede geschikte broedplaatsen. Zo is een enigszins ruige begroeiing kenmerkend voor het broedbiotoop, deze ruige begroeiing is onder andere te vinden langs begroeide slootkanten en onbewerkte oeverhoekjes.

Tijdens een broedvogelinventarisatie in 1989 werden in het telgebied Noordpolder- en Zuidpolder te Veld (ca. 2200 ha) totaal 80-90 territoria vastgesteld van de Graspieper.

In dit gebied is dit een gemiddelde dichtheid van 3,6-4,1 paren per 100 ha. Tijdens het onderzoek over heel Eemland (ca. 7700 ha), exclusief de Oostermeent, was de gemiddelde dichtheid 2,1-2,4 paren per 100 ha.

Uit de grafiek valt af te lezen dat de presentie al in februari toeneemt. De echte voorjaartrek begint gewoonlijk in maart en bereikt zijn hoogtepunt in de maand april.

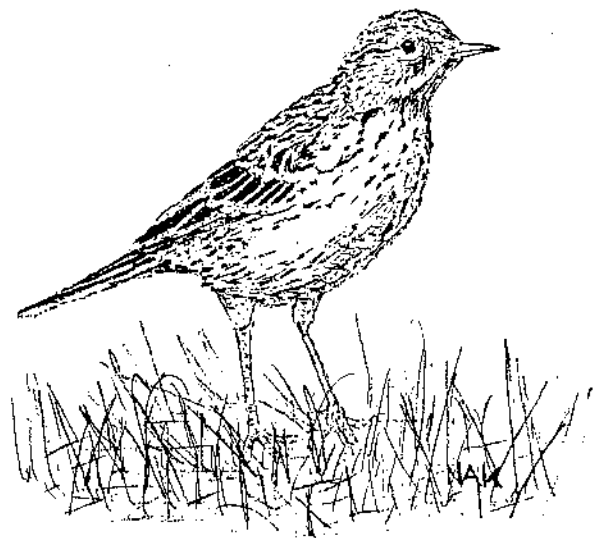
Tussen de tweede piek van presentie in, die van oktober (najaartrek), ligt een tijd van achtereenvolgens zang, balts, nestbouw, eileg, verzorging van de jongen en de rui.

Na deze piek neemt de presentie af, ondanks dat de Graspieper tracht te overwinteren.

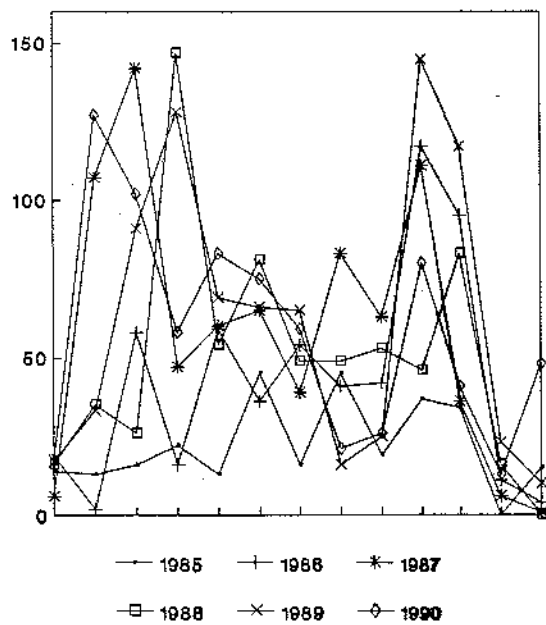
Bij aanhoudende vorst of langdurige sneeuwval volgt er de uittocht.

Uit de tabel blijkt dat het aantal waargenomen Graspiepers redelijk constant blijft, in de loop van de Eempolderteljaren.

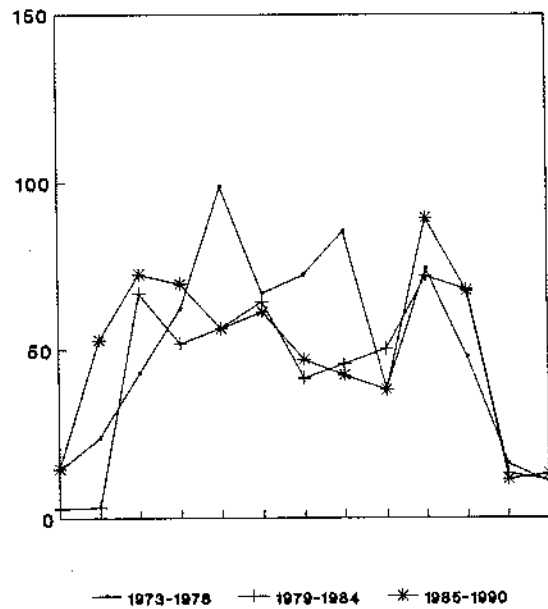
Doch doordat de tellingen zich niet specifiek richten op de broedvogels verdiend het dan ook zeker de aanbeveling om deze kleurrijke vogel juist in de broedtijd, van april tot in augustus, in de gaten te houden en te bestuderen.

1985 - 1990
Totaal per 4-weeks periode per jaar

Gemiddelde per 4-Weeks Periode
Over 3 6-Jaarsperioden

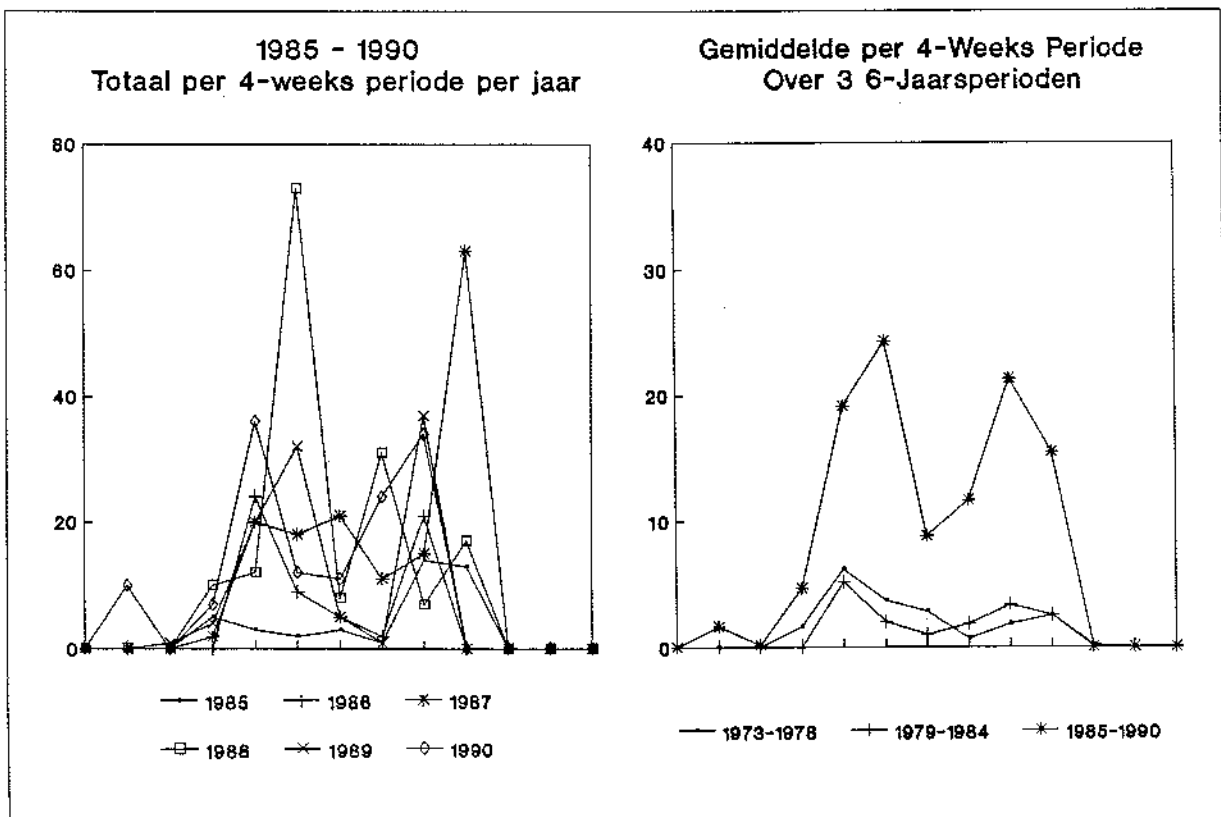
GELE KWIKSTAART

De Gele Kwikstaart is in de periode 1985-1990 flink toegenomen t.o.v. de periodes 1973-1978 en 1979-1984. Het gemiddeld aantal waarnemingen per jaar over de periode 1973-1984 was achttien, terwijl over de periode 1985-1990 per jaar gemiddeld 107 waarnemingen genoteerd werden. De laatste vier jaar van deze periode (1987-1990) werden zelfs gemiddeld 134 Gele Kwikstaarten per jaar waargenomen. De grootste aantallen werden waargenomen in de maanden mei en juni (gemiddeld 10 resp. 12 waarnemingen per telling), maar ook in september en oktober (gemiddeld 11 en 8 waarnemingen per telling). De ontwikkeling van het aantal Gele Kwikstaarten over de gehele periode 1973-1990 is duidelijk af te lezen uit grafiek 2.

Deze gegevens suggereren dat de Gele Kwikstaart begonnen is aan een come-back in de Eempolders. Een deel van deze hogere telresultaten moet toegeschreven worden aan het feit dat in de laatste telperiode de Oostermeent meedoet. De gele kwik is nu juist een soort die meestal daar en in het noordelijk deel van de Noordpolder wordt waargenomen.

De hogere aantallen van de laatste jaren worden ook veroorzaakt door waarnemingen van wat grotere groepen in de trekperiode. De voorjaars trek kan tot in mei doorgaan. In augustus kan de najaars trek alweer op gang komen. Vóór 1973 waren de Eempolders een bij uitstek gunstig gebied voor de Gele Kwikstaart, hetgeen moge blijken uit een broedvogelinventarisatie van bijvoorbeeld 1950 (Vogels tussen Vecht en Eem, 1987), toen maar liefst 270 broedparen geteld zijn ! Het moge duidelijk zijn uit bovengenoemde cijfers, dat de huidige situatie nog ver af is van die van 1950.

Bovendien maakt de huidige gesteldheid van de Eempolders het onwaarschijnlijk dat de Gele Kwikstaart een dergelijke dichtheid nog ooit zal bereiken. Desalniettemin is de hier geschetste ontwikkeling hoopgevend, en maakt ons nieuwsgierig naar de nieuwste gegevens.

DODAARS

De soort kwam in deze periode wat minder voor qua aantal en frequentie. De Dodaars is er voornamelijk in de winterperiode.

FUUT

Een verdere toename van de soort in deze periode. Eveneens valt op dat de Fuut meer gespreid over het jaar voorkwam.

AALSCHOLVER

De Aalscholver werd vaker en meer verspreid over het jaar waargenomen. De soort wordt steeds vaker fouragerend waargenomen.

ROERDOMP

Slechts één waarneming van deze zeldzame gast. De soort is nu ondergebracht bij de incidentele waarnemingen.

LEPELAAR

De vestiging van deze soort in de Oostvaardersplassen heeft duidelijk effect.

BLAUWE REIGER

Het aantal waarnemingen steeg gestaag t.o.v. van de vorige periode. Ook de maxima vertoonden een steiging. De soort behoort tot de vaste bezetting. Zelfs in perioden met strenge vorst waren er altijd wel enkele aanwezig.

PURPERREIGER

Het aantal incidentele waarnemingen van deze prachtige reiger nam verder af. In het laatste jaar werd zelfs geen enkele waarneming meer gedaan.

KNOBBELZWAAN

Het voorkomen tijdens het broedseizoen bleef ongeveer gelijk. Buiten deze periode werd de soort vaker waargenomen.

KLEINE ZWAAN

De aantallen en vooral de maxima van deze wintergast kwamen hoger uit. Opvallend is de lage score in 1987. Dit zal vermoedelijk terug te voeren zijn op de weersomstandigheden. De hogere aantallen t.o.v. de vorige periode kunnen deels toegeschreven worden aan de toevoeging van de Oostermeent, waar de soort vaak voorkomt.

WILDE ZWAAN

Deze grotere broer van de Kleine Zwaan werd ook in deze periode slechts incidenteel waargenomen. De hoge score in 1986 2e periode is vermoedelijk een verwisseling met de kleine zwaan geweest.

RIETGANS

Deze ganzesoort blijft een incidentele gast. In 1988 en 1989 werd geen enkele waarneming gedaan.

KOLGANS

De Kolgans was in het winterseizoen soms massaal aanwezig. Dit met name gedurende de eerste drie jaren van deze telperiode.

GRAUWE GANS

De aantallen en frequentie namen in deze periode toe. Ook de spreiding over het jaar nam toe. De soort werd zelfs zij het incidenteel in de zomerperiode waargenomen. Aangezien de soort zich ook als broedvogel in de Oostvaardersplassen heeft gevestigd, is dit niet zo verwonderlijk.

BRANDGANS

In 1986 werden enkele keren wat grotere groepen waargenomen. De laatste jaren werd soms een enkel exemplaar waargenomen.

ROTGANS

Deze soort werd slecht 2x waargenomen en behoort dan ook tot de zeldzame soorten voor dit gebied.

BERGEEND

De soort was in het voorjaar konstant aanwezig. De aantallen wisselden zich van jaar tot jaar.

SMIENT

Het lijkt erop dat deze "Fluiteend" de Eempolder als fourageergebied gevonden heeft. T.o.v. de vorige periode werd de soort frequenter en in grotere aantallen waargenomen. Met name in Zuid is de Smient in de winter op een vaste plek te vinden.

KRAKEEND

De soort blijft een incidentele gast.

WILDE EEND

Er is geen duidelijk patroon in de wat wisselende telresultaten te onderkennen.

PIJLSTAART

De Pijlstaart blijft een incidentele gast gedurende de trekperiode.

TAFELEEND

Het zelfde geldt voor deze soort. In deze periode stegen de waarnemingen iets qua aantal.

KUIFEEND

De Kuifeend nam qua aantal en frequentie toe. De soort heeft zich als permanente broedvogel in de polders gevestigd.

NONNETJE

Het aantal waarnemingen van deze wintergast nam iets toe.

GROTE ZAAGBEK

Geen wijziging bij deze wintergast. Opvallend is de zomerwaarneming in 1987.

BRUINE KIEKENDIEF

Na het herstel wat zich in de 2e periode aftekende, lijkt de soort zich nu te handhaven. Buiten de winterperiode werd de soort op alle teldata wel gesignaleerd.

BLAUWE KIEKENDIEF

De blauwe kiek werd wat minder waargenomen dan de bruine. Opvallend is het hoge aantal waarnemingen in 1986 tijdens de 4e telling. T.o.v. de vorige verslagperiode kan niet van wezenlijke veranderingen gesproken worden.

SPERWER

De soort werd wat minder waargenomen dan in de vorige verslagperiode. Gezien het wel zeer incidentele karakter kunnen hieraan geen konklusies worden verbonden.

BUIZERD

De Buizerd werd in de winterperiode iets vaker en in wat hogere aantallen gezien dan in de 2e verslagperiode. In sommige jaren is de soort bijna permanent aanwezig.

RUIGPOOTBUIZERD

De ruigpoot blijft een zeer incidentele wintergast.

TORENVALK

De teruggang die zich in de vorige periode voordeed, zette zich gedurende de eerste jaren van deze periode voort. In 1989 en 1990 herstelde de soort zich weer en kwam bijna op het niveau van het topjaar 1977 (echter zonder Oost). De soort is sterk afhankelijk van de muizenpopulatie. Deze kan echter van jaar tot jaar grote fluktuaties vertonen.

SMELLEKEN

Ook deze soort blijft een incidentele wintergast.

BOOMVALK

De Boomvalk is duidelijk geen soort van het polderlandschap. In deze verslagperiode werd de soort slechts 5 x waargenomen tegen 10 x in de vorige verslagperiode.

SLECHTVALK

Deze valk werd nog minder waargenomen, slechts 2 x tegen 0 x in de vorige periode.

PATRLIS

De soort loopt al vanaf het begin van de eempoldertellingen verder terug. In deze laatste periode werd de soort nog alleen in 1986 waargenomen. De soort lijkt ook landelijk sterk terug te lopen. De monocultuur in de landbouw zou een verklaring hiervoor kunnen zijn.

FAZANT

Het aantal waarnemingen van deze uitheemse soort liep verder terug. Door jagers in het gebied wordt de terugloop verklaart door de toename van de vos. Mogelijk dat men daarom is gestopt met het uitzetten van de soort. Een enkeling blijft wel stug bijvoeren. Goed voor de kraaien en duiven.

WATERHOEN

Het aantal liep verder terug met uitzondering van 1990 toen er weer van een toename sprake leek. Het gebied wordt voor de soort vermoedelijk steeds minder interessant.

MEERKOET

Een soort die het hele jaar werd waargenomen, het ene jaar meer dan andere jaren. Na een sterke afname in mei, namen de aantallen vanaf augustus weer toe.

GOUDPLEVIER

Een echte doortrekker in de Eempolders. Werd tijdens de voorjaars trek met kleinere aantallen gesignaleerd dan de najaars trek welke in augustus begint en doorloopt t/m november, met in een aantal jaren een uitloop naar december. De meeste Goudplevieren werden in september waargenomen met als hoogste aantallen van 600 in '87 en 534 in '90. Een verdere teruggang in frequentie werd niet waargenomen.

ZILVERPLEVIER

Nadat de Zilverplevier in de vorige telperiode slechts 1 keer werd waargenomen, werd de soort in deze telperiode 7 keer waargenomen. Gedurende de najaarstrek 5 keer, met als hoogste aantallen van 20 in '88 en 13 in '89. Het grootste aantal werd echter de tweede helft van januari '89 geteld namelijk 80 stuks. Een duidelijke vooruitgang m.b.t. de voorafgaande telperiode.

REGENWULP

Bleef in aantal en frequentie gelijk. Opvallend is dat deze soort op één uitzondering na altijd de tweede helft van juli in klein aantal werd waargenomen, waarna de volgende waarneming in oktober plaatsvond. Een late waarneming vond in de tweede helft van december '85 plaats met 60 stuks.

ZWARTE RUITER

Evenals de vorige periode werd deze soort slechts twee keer en alleen in 1985 waargenomen.

WITGATIE

Werd nog slechts één keer in maart '88 waargenomen. Een duidelijke achteruitgang in aantal en frequentie.

OEVERLOPER

Werd 24 keer waargenomen, wat meer is dan in de vorige telperiode. Ook de aantallen namen toe, met als opvallende waarneming van maart '85 met 12 stuks.

KOKMEEUW

Met elke telling werd deze vogel waargenomen. Opmerkelijk is dat de grote aantallen in september/oktober met meer dan 3000 stuks, nog hoger waren dan in de rest van het jaar. Dit betekende dat er najaarstrek plaatsvond. Het grootste aantal werd in november '90 geteld n.l. 5362 stuks. De kleinste aantallen van ± 20 stuks werden in mei en juni geteld.

STORMMEEUW

Werd bijna altijd waargenomen. De periode waarin de Stormmeeuw het minst werd gesignaleerd, was van eind april t/m half juli, waarna de aantallen weer gestaag opliepen. De aantallen waren gelijk t.o.v. de vorige telperiode.

KLEINE MANTELMEEUW

Duidelijke toename in aantallen en frequentie t.o.v. de vorige telperiode. Vooraf in de periode van augustus/oktober bleek deze soort een doortrekker, hoewel zij het hele jaar werd gesignaleerd.

ZILVERMEEUW

De aantallen namen toe, echter niet de frequentie, omdat deze soort praktisch altijd werd waargenomen.

GROTE MANTELMEEUW

Nam nog verder toe in aantallen en frequentie, met als opvallend verschijnsel dat er vanaf augustus waarnemingen waren, terwijl in het vorig verslag de eerste najaarswaarnemingen van september waren.

VISDIEF

Gelukkig ging het wat de aantallen betreft beter met de Visdief. De groepen waren groter dan in de vorige telperiode. Duidelijke uitzondering waren de 152 Visdieven van augustus '88.

ZWARTE STERN

Deze incidentele vogel zette de verschuiving naar het voorjaar niet door. In het voorjaar werd zij niet meer waargenomen. Ook de aantal waarnemingen was minder.

HOLENDUIF

Zeker is dat de Holenduif in frequentie verder toenam, terwijl de aantallen gelijk waren aan de laatste jaren van de vorige telperiode.

HOUTDUIF

Hoewel deze vogel elke keer werd geteld, was er toch een duidelijke afname waarneembaar. Vooral in het voorjaar en vanaf oktober, liepen de aantallen achter bij de voorafgaande jaren.

TURKSE TORTEL

In aantal en frequentie afgenomen.

TORTEL DUIF

Deze zomervogel nam net als de Turkse Tortel in aantal en frequentie af.

KOEKOEK

Er was een lichte toename in aantallen.

RANSUIL

Werd niet meer waargenomen.

VELDUIL

Werd slechts één keer waargenomen in april '85.

GIERZWALUW

Deze moeilijk te tellen soort werd op een enkele uitzondering na, steeds de tweede helft van april voor het eerst gesignaleerd en dan tot eind juli waargenomen. De aantallen vertoonden echter een dalende tendens.

BOERENZWALUW

Ondanks de schommelingen in aantallen lijkt het erop dat deze zwaluw zich redelijk wist te handhaven.

HUISZWALUW

De dalende tendens zette zich helaas door, met als dieptepunten 1986 en 1987 met de respectievelijke aantallen van 60 en 68. De laatste jaren vertoonden weer wat grotere aantallen. Hopelijk zet deze tendens zich voort.

OEYERPIEPER

Dat deze vogel niet eerder werd beschreven blijkt wel uit het feit dat er slechts één waarneming was van twee stuks in maart '87.

WITTE KWIKSTAART

Werden 1985 nog 201 Witte Kwikstaarten geteld, in 1989 en 1990 respectievelijk 433 en 477 stuks. Uit deze waarnemingen blijkt dat de toename in aantallen welke de vorige telperiode was begonnen, zich met een verdubbeling van aantallen duidelijk heeft doorgezet. Het hoogste aantal van 111 werd in september '87 geteld. Ook in de wintermaanden werden kleine aantallen geteld.

WINTERKONING

Deze onopvallende vogel in het weidegebied werd de eerste vier jaren van deze telperiode nog maar weinig geteld, respectievelijk 3, 2, 1 en 5 stuks. De laatste twee jaren vertoonden met 11 en 17 stuks gelijkenis met de vorige telperiode. De meesten werden in april en mei geteld.

HEGGEMUS

Hoewel deze soort zich met bescheiden aantallen wist te handhaven, was er één uitschieter, n.l. van oktober '88 met 12 stuks.

ROODBORST

Ook in deze telperiode werden er zeer bescheiden aantallen geteld. De meeste waarnemingen werden in oktober/december gedaan.

PAAPJE

De trend van de vorige telperiode met lage aantallen, zette zich deze telperiode voort. Van 1985 geen enkele melding. In april '90 werd de eerste en tevens grootste aantal van 16 stuks geteld.

TAPUIT

De waarnemingen van de Tapuit vielen uiteen in twee periodes n.l. april/mei en augustus/sep-tember. Deze telperiode gaven net als in de vorige telperiode wisselende resultaten. Echter de aantallen zijn hoger, zeker in 1988 met 100 stuks en 1990 met 146 stuks. Opvallend is dat net als met het Paapje het grootste aantal van 84 stuks in april '90 werd geteld.

MEREL

Geen verandering

KRAMSVOGEL

In frequentie een kleine achteruitgang, in aantal een grote achteruitgang.

ZANGLIJSTER

In frequentie en aantal gelijk gebleven.

KOPERWIEK

Achteruitgang in frequentie en aantal.

GROTE LIJSTER

Lichte achteruitgang in frequentie, aantallen waren sterk wisselend.

RIETZANGER

De in de vorige telperiode voortgezette achteruitgang werd omgezet in vooruitgang. Nu 22 waarnemingen. Het grootste aantal dat tijdens een telling gezien en/of gehoord werd, was 14 stuks in 1990. Ter vergelijking : In de vorige telperiode 5 waarnemingen van 1 ex. Deze toename moet toegeschreven worden aan de toevoeging van de Oostermeent, waar de soort in de kuststrook broedt.

KLEINE KAREKIET

Toename in frequentie met 20 %, de aantallen bleven gelijk.

SPOTVOGEL

Frequentie en aantallen bijna gehalveerd.

TUINLUJTER

Allereerste waarneming van deze telperiode mei 1986 : 1 ex.
Daarna elk jaar een paar waarnemingen tot in 1990, geen enkele.

TIETIAF

Allereerste waarneming juli 1985, daarna zo nu en dan in het voorjaar en zomer een enkel exemplaar.

FUIS

Toename in frequentie en aantal.

GRAUWE VLEGENYANGER

Verdere daling in frequentie en aantal. Veel minder ~~kan~~ niet. Nog maar 2 keer gezien, 1 x 1 en 1 x 4 ex.

PIMPELMEES

De in de vorige telperiode geconstateerde lichte achteruitgang zette door. 3 x minder waargenomen.

KOOLMEES

Achteruitgang in frequentie en aantal.

VLAAMSE GAAI

Frequentie gelijk, aantal iets minder.

EKSTER

Kleine toename in frequentie, aanzienlijke toename in aantal.

KAUW

Frequentie steeg van 107 in de eerste telperiode, naar 143 in de derde telperiode. Totaal aantal bijna op gelijke hoogte met 1e telperiode. Er waren grote verschillen per jaar in aantallen.

ROEK

De in de vorige telperiode geconstateerde toename zette zich om in een afname. Nog maar 7 waarnemingen. De laatste twee jaar werden geen waarnemingen meer gedaan.

ZWARTE KRAAI

Elke telling waargenomen. Totaal aantal iets minder.

BONTE KRAAI

Frequentie iets, aantallen veel minder. In de vorige telperiode 9 waarnemingen van meer dan 100 ex. Deze periode één keer.

SPREEUW

Elke telling waargenomen. Kleine toename in frequentie. Twee keer een waarneming van meer dan 10.000 stuks. In de vorige telperiode één keer.

HUISMUS

Frequentie gelijk aan de vorige telperiode. Achteruitgang aantallen, begonnen in 1977, zet door.

RINGMUS

De achteruitgang, ingezet in de vorige telperiode, zette zich om in een duidelijke vooruitgang. De frequentie steeg van 30 naar 38.

Grootste jaartotaal	vorige telperiode:	1976 192 ex.
	deze telperiode:	1987 354 ex.

YINK

Frequentie gelijk, aantallen minder.

KEEP

Vooruitgang !! 7x waargenomen met een totaal van 58.
Vorige telperiode : 2x waargenomen met een totaal van 2.

GROENLING

De in de vorige telperiode ingezette daling kwam tot staan.

SLIS

Frequentie gelijk, aantallen minder.

KNEU

Lichte stijging frequentie en aantallen.

FRATER

Deze telperiode voor het eerst en wel 9 keer waargenomen. Het hoogste aantal waren 50 stuks in 1990.

RIETGORS

Lichte stijging in frequentie en aantallen. 1988 sprint er uit door aantallen van 10 of meer in het broedseizoen. Ook hier geldt de toevoeging van de Oostermeent als oorzaak van de hogere aantallen.

Telresultaten 27e telling van 1988

In 1988 waren er 27 teldagen. Geteld werd er op 31 december. Om de vergelijkingen zuiver te houden door 26 teldagen in de tabellen op te nemen, wordt het resultaat van deze telling apart beschreven.

<u>Soort</u>	<u>Aantal</u>
Dodaars	1
Blauwe Reiger	21
Knobbelzwaan	34
Wilde Zwaan	8
Kleine Zwaan	345
Grauwe Gans	350
Wilde Eend	3
Nonnetje	12
Blauwe Kiekendief	2
Torenvalk	13
Waterhoen	1
Meerkoet	6
Kievit	76
Watersnip	3
Wulp	6
Kokmeeuw	524
Stormmeeuw	41
Kleine Mantelmeeuw	2
Zilvermeeuw	4
Holenduif	4
Houtduif	3
Graspieper	6
Roodborst	1
Kramsvogel	1
Grote Lijster	2
Pimelmees	1
Koolmees	2
Ekster	8
Kauw	21
Zwarte Kraai	36
Bonte Kraai	16
Spreeuw	165
Rietgors	1

Incidentele waarnemingen

Onderstaand volgt een overzicht van soorten die in de vorige en huidige verslagperiode slechts incidenteel werden waargenomen en daarom niet in de tabellen zijn opgenomen.
Een enkele soort had achteraf beter ook in een tabel opgenomen kunnen worden en omgekeerd.

<u>Soort</u>	<u>Aantal en Jaar met periode</u>
Roerdomp	1 ex '89-26
Ooievaar	1 ex '89-15
Zwarte Zwaan	2 ex '87-10 / 2 ex '89-14
Canadese Gans	1 ex '85-02 / 2 ex '87-07 / 2 ex '87-08 / 1 ex '87-09 / 4 ex '88-18 / 1 ex '89-21 / 2 ex '90-05
Nijlgans	1 ex '88-14 / 1 ex '88-26 / 1 ex '90-04
Casarca	1 ex '90-23
Brilduiker	16 ex '89-02 / 1 ex '90-01 / 3 ex '90-26
Rode Wouw	1 ex '87-08
Grauwe Kiekendief	1 ex '89-11
Havik	1 ex '85-08
Visarend	1 ex '89-23
Roodpootvalk	1 ex '89-04
Kwartel	3 ex '86-17 / 1 ex '88-12
Kwartelkoning	1 ex '88-12
Kluut	8 ex '85-23 / 2 ex '90-11
Steltkluut	3 ex '89-11 / 3 ex '90-10
Kleine Plevier	2 ex '88-10
Bontbekplevier	6 ex '85-05 / 1 ex '85-07 / 2 ex '86-09 / 2 ex '89-11 / 4 ex '90-03
Kanoetstrandloper	2 ex '85-06
Bonte Strandloper	3 ex '85-07 / 6 ex '89-06 / 1 ex '90-10
Kleine Strandloper	1 ex '86-21 / 3 ex '87-21
Groenpootruiter	1 ex '85-11 / 1 ex '87-15 / 1 ex '87-18 / 1 ex '89-14
Oeverloper	1 ex '88-06
Kleine jager	1 ex '85-23
Zwartkopmeeuw	1 ex '85-15
Draaihals	1 ex '90-07
Grote Bonte Specht	1 ex '85-19 / 1 ex '87-03 / 1 ex '88-11 / 1 ex '88-19 / 1 ex '88-22 / 1 ex '88-23
Oeverzwaluw	1 ex '86-18 / 6 ex '87-19 / 5 ex '90-16
Boompieper	2 ex '86-09
Waterpieper	1 ex '86-09
Grote Gele Kwikstaart	1 ex '87-12
Zwarte Roodstaart	2 ex '85-15 / 1 ex '86-14 / 2 ex '87-16 / 1 ex '89-12
Beflijster	1 ex '90-15
Bosrietzanger	1 ex '86-15
Grote Karekiet	2 ex '85-15 / 1 ex '86-15
Grasmus	2 ex '86-12 / 1 ex '87-11
Zwartkop	2 ex '88-11 / 2 ex '88-13 / 1 ex '89-08 / 1 ex '90-10 / 1 ex '90-11
Vuurgoudhaantje	1 ex '87-21
Bonte Vliegenvanger	1 ex '90-07 / 1 ex '90-10
Boomkruiper	1 ex '87-16
Putter	3 ex '85-21 / 1 ex '85-25 / 1 ex '86-21 / 3 ex '87-17 / 20 ex '90-21
IJsgors	1 ex '89-25
Geelgors	1 ex '87-16

IELDATA Nb. In 1987 heeft nog een 27e telling (31 dec) plaatsgevonden. De gegevens van deze telling zijn apart vermeld.

Jaar	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26
1985	jan 5	jan 19	feb 2	feb 16	mrt 2	mrt 16	mrt 30	apr 13	apr 27	mei 11	mei 25	jun 8	jun 22	jul 6	jul 20	aug 3	aug 17	aug 31	sep 14	sep 28	okt 12	okt 26	nov 9	nov 23	dec 7	dec 21
1986	jan 4	jan 18	feb 1	feb 15	mrt 1	mrt 15	mrt 29	apr 12	apr 26	mei 10	mei 24	jun 7	jun 21	jul 5	jul 19	aug 2	aug 16	aug 30	sep 13	sep 27	okt 11	okt 25	nov 8	nov 22	dec 6	dec 20
1987	jan 3	jan 17	jan 31	feb 14	feb 28	mrt 14	mrt 28	apr 11	apr 25	mei 9	mei 23	jun 6	jun 20	jul 4	jul 18	aug 1	aug 15	aug 29	sep 12	sep 26	okt 10	okt 24	nov 7	nov 21	dec 5	dec 19
1988	jan 2	jan 16	jan 30	feb 13	feb 27	mrt 12	mrt 26	apr 9	apr 23	mei 7	mei 21	jun 4	jun 18	jul 2	jul 16	aug 11	aug 25	aug 27	sep 10	sep 24	okt 8	okt 22	nov 5	nov 19	dec 3	dec 17
1989	jan 14	jan 28	feb 11	feb 25	mrt 11	mrt 25	apr 8	apr 22	mei 6	mei 20	jun 3	jun 17	jul 1	jul 15	jul 29	aug 12	aug 26	sep 8	sep 23	okt 7	okt 21	nov 4	nov 18	dec 2	dec 16	dec 30
1990	jan 13	jan 27	feb 10	feb 24	mrt 10	mrt 24	apr 7	apr 21	mei 5	mei 19	jun 2	jun 16	jun 30	jul 14	jul 28	aug 11	aug 25	sep 8	sep 22	okt 6	okt 20	nov 3	nov 17	dec 1	dec 15	dec 29

IJSBEDEKKING / SNEEUW / VOESEL = Zeker = Waarschijnlijk

Jaar	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	
1985																											
1986																											
1987																											
1988																											
1989																											
1990																											

TEMPERATUUR in °C Nb. deze temperaturen zijn hoogstens indicatief

Jaar	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26
1985	-10	-5	8	-8	4	1	4	8	5	15	18	15	18	20	15	18	20	18	18	15	14	5	6	1	4	3
1986	0	4	0	-3	-7	3	8	4	10	13	12	13	15	18	18	16	20	15	15	10	10	12	12	8	6	2
1987	2	-8	-5	0	6	0	5	6	15	14	18	14	12	20	18	15	16	16	6	6	10	5	5	7	0	5
1988	6	5	5	0	3	4	7	6	4	16	18	9	15	16	16	15	16	17	16	15	10	9	2	5	3	5
1989	4	0	7	5	6	7	8	10	12	20	15	20	16	17	20	22	16	17	13	10	14	6	1	3	6	2
1990	4	3	2	10	6	7	6	17	17	14	15	14	17	16	22	22	18	17	8	15	14	6	9	2	3	7

	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	Totaal
00070 Dochters			2	1			2		1											1	2	2	12	2		2	20
	1	2	2	1	1		2														4	4	1	3	1	1	13
	2	4	2	1	1	1	1													2		1	1	1		4	12
00090 Fluit			5			1	8	3																			20
	2		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3					1		50
			1	3	8	3	5	1	3	4	4	3	6	5	16	7	10	10	6	4	1						77
			1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1							40
			1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	4							79
			1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	5							92
00720 Aalscholver																											110
	1	1	1	1	4	3	23	28	5	3	6	7	4	5	1	1	2	17	4	10	7	83	1	34	1	207	
			8	7	11	14	2	16	8	36	8	3	5	16	3	5	32	1	5	4	9	6	15	4	53	243	
																											275
00950 Lepelaar																											5
																											3
																											5
																											1
																											1
																											1
																											1
01220 Blauwe Reiger	11	5	13	3	2	20	8	7	11	4	16	16	15	15	27	10	14	13	31	24	17	32	9	30	16	398	
	13	2	6	19	11	13	9	14	13	6	9	21	26	42	47	25	30	27	33	27	32	19	22	28	32	27	534
	26	2	2	13	21	13	17	28	16	32	43	20	31	19	23	34	37	36	23	33	95	12	26	33	23	19	613
	11	23	13	21	21	13	17	28	16	32	43	20	31	19	23	34	37	36	23	33	95	12	26	33	23	19	657
	18	19	41	18	12	10	23	14	12	41	22	56	49	48	57	24	89	55	62	79	27	72	27	43	34	24	976
	48	55	52	32	39	24	17	12	48	24	32	52	44	92	46	67	29	59	61	30	47	41	45	53	61	35	1145
01240 Purper- reiger																											4
																											6
																											8
																											1
																											1
																											1
01520 Knobbel- zwaan	16	17	94	57	69	31	12	17	34	8	16	16	15	7	6	3	8	7	62	54	31	62	23	50	50	868	
	47	9	32	25	20	40	16	27	22	13	15	6	10	28	28	15	28	17	12	37	41	31	30	51	41	40	794
	71	40	58	51	37	26	28	25	24	12	25	13	11	23	13	3	19	20	23	25	44	20	37	56	52	35	726
	74	51	60	61	56	62	82	68	40	8	6	14	6	16	15	6	32	33	54	74	44	111	30	31	91	17	1142
	62	52	80	31	41	75	68	39	18	8	13	8	14	21	9	30	26	32	49	91	95	5	168	128	102	106	1371
01530 Kleine Zwaan	244	58	70	917	290	18	7																				1525
	13				10	11																					1769
	173	484	250	307	2	23	3																				564
	680	105	459	875	257	23	3																				3667
	9	708	456	485	597	63																					5671
	244	58	70	9	290	18	7																				74
	173	19	250	307	2	4	11																				300
	680	4	459	875	257	23	3																				27
	9	708	456	485	597	63																					4
	2	23	8	25	119	20	76	4																			6
01570 Rietgans																											38
																											76
																											244
																											160

	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12	T 13	T 14	T 15	T 16	T 17	T 18	T 19	T 20	T 21	T 22	T 23	T 24	T 25	T 26	Totaal			
	6	254	273	721	130	1809	3		5															130	4100	65	4893			
	12	150		100	3306	92	3595	540																98	14	6157	14	7867		
	60	1		80	3514	40	10															10		22	163	296	860	860		
	361	155		112												1								9	1	49	215	33	1397	
	90	235	2	7	32	130	97	230	1										38		40			300	60	222	1482	26	222	
	100	2	129	1350	235	84	55	170	1		27								11		96		7	115	3	280	2549	3	280	
	12	7	71	250	28	359	119	283	1	6		4		13	5	6		2	15	5				65	4	1060	4	1060		
				89	344	50	210	19											13		10		125	60	83	20	1241	20	1241	
					128	305	160														3		20	3	17	86	35	1086	35	1086
					66																						69	69		
					531	28	54																				759	759		
							2																				54	54		
									1			2															2	2		
																											3	3		
																											1	1		
																											4	4		
																											104	104		
																											113	113		
																											85	85		
																											152	152		
																											137	137		
																											75	75		
																											1624	1624		
																											1876	1876		
																											2099	2099		
																											40	40		
																											1001	1001		
																											2250	2250		
																											781	781		
																											9	9		
																											4	4		
																											12	12		
																											6	6		
																											39	39		
																											328	328		
																											42	42		
																											80	80		
																											33	33		
																											66	66		
																											3103	3103		
																											65	2920		
																											16	3796		
																											63	3392		
																											149	3343		
																											30	2916		
																											1	1		
																											2	2		
																											7	7		
																											7	7		

	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	Totaal
							2		3	7	1			5	2	2	8										13
							14	1	2	4	5	3					1										12
																											8
																											1
																											28
																											1
																											4
																											24
																											39
																											44
																											134
																											85
																											26
																											55
																											34
																											1
																											12
																											31
																											89
																											100
																											86
																											64
																											61
																											24
																											9
																											14
																											49
																											7
																											71
																											7
																											3
																											3
																											13
																											9
																											4
																											30
																											6
																											29
																											37
																											35
																											35
																											54
																											45
																											11
																											23
																											41
																											11
																											19
																											14
																											8
																											7
																											6
																											106
																											191
																											108
																											149
																											189

T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12	T 13	T 14	T 15	T 16	T 17	T 18	T 19	T 20	T 21	T 22	T 23	T 24	T 25	T 26	Totaal	
																											1
	1																										1
	1																										5
	2																										1
10		1	4	1	2	4	1	2	2	4	1	2	6	6	4	7	5	17	10	6	9	9	1	10	7	5	130
4	1	2	2	2	4	1	2	2	3	1	3	4	3	5	6	22	18	10	17	10	10	12	12	16	18	8	188
8	9	4	6	11	4	2	3	1																		7	183
5	8	5	6	5	3	3	3	3	3	1	4	1	2	2	6	6	13	11	14	16	13	12	15	6	11	10	171
6	6	10	9	13	2	4	4	2	4	4	4	2	17	8	13	17	30	29	30	27	33	15	27	21	21	21	358
16	29	29	22	15	17	11	13	8	6	4	16	11	19	7	37	19	33	29	26	31	28	18	37	33	12	12	526
				1	2			1		1																4	7
		1					1																				4
		1																									1
		1		1																1							2
		1																		1							2
																											1
																											1
																											1
														1													1
																											1
			1																								1
																											1
																											1
																											1
																											1
																											1
								2																			9
																											6
																											1
1	2																										15
																											8
																											11
																											27
																											27
																											9
																											46
																											8
																											11
																											27
																											27
																											9
																											66
																											40
																											80
																											69
																											117
																											225
75	34	25	36	20	174	210	193	398	578	31	18	31	15	49	18	52	33	118	41	60	32	22	22	31	14	3	175
																											1908
																											201
																											2323
																											72
																											3180
																											36
																											3092
																											193
																											3806
																											1095
																											657
																											1136
																											1161
																											1003
																											1153
																											1

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	Totaal
05530					1																					1
Witgafje																										
05560						12																				14
Oeverloper																										4
																										4
																										7
																										8
																										2
																										17
05820																										20830
Kokmeeuw																										12122
																										686
																										107
																										26920
																										74
																										17297
																										43
																										124003
																										1257
																										30470
05900																										12886
Stormmeeuw																										155
																										41
																										2629
																										6
																										2478
																										2056
																										298
																										2003
																										380
																										246
																										2230
05910																										11
Kleine Mantelmeeuw																										1
																										9
																										12
																										20
																										16
																										15
05920																										370
Zilvermeeuw																										152
																										29
																										435
																										524
																										20
																										432
																										163
																										412
																										3
																										23
06000																										14
Grote Mantelmeeuw																										1
																										23
																										10
																										28
																										6
06150																										13
Visdief																										18
																										21
																										177
																										32
																										34
06160																										17
Noordse Stern																										323
																										2
																										1
06270																										17
Zwarte Stern																										323
																										2
																										1

	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	Totaal	
06680 Houduif	3	19	2	30	35	9	8	2	3	1	1	6	6	6	5	2	2	3	27	11	9	11	14	3	44	24	283	
	3	3	34	3	100	7	8	8	3	10	6	18	18	5	9	7	15	16	10	13	14	32	25	41	71	40	511	
	27	42	19	61	56	38	39	6	65	8	5	19	15	28	20	3	32	8	15	20	3	6	5	7	7	22	570	
	31	61	22	14	24	2	2	18	3	3	8	4	5	4	12	34	8	4	26	1	10	6	3	7	11	35	376	
06700 Houtduif	4	8	33	10	29	32	4	10	3	8	42	2	3	18	2	23	7	3	62	14	15	15	1	4	12	15	34	326
	58	11	99	244	131	219	136	35	52	96	47	33	23	72	86	49	19	22	112	99	86	210	3	128	20	73	2163	
	58	12	58	332	77	70	86	249	56	25	29	59	87	19	129	58	40	71	25	76	132	47	95	50	59	38	2037	
	6	8	346	84	95	926	91	213	36	4	25	108	46	37	58	54	108	60	65	32	205	42	3	30	20	12	2714	
06840 Turkse Tortel	25	96	12	16	38	7	55	40	60	45	115	20	56	45	48	89	28	29	90	110	106	21	4	16	31	1245		
	13	79	9	114	53	47	52	84	37	64	49	39	45	77	54	26	28	42	70	188	51	55	7	7	1	1	1265	
	17	18	5	111	60	20	10	29	37	53	40	80	30	39	45	64	5	68	54	30	56	6	6	14	24	10	931	
	3		2	3					1	1	4																14	
06870 Tortelduif																												
07240 Koekeoek																												
07670 Flaneuil																												
07680 Velduil																												
07950 Gierzwaluw																												
09760 Veldseuwerk																												
09920 Boerenzwaluw																												

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	Totaal
14	1	4	3	5	2	1	1	3	5	5	5	3	2	2	1	1	2	4	4	1	1	4	1	1	1	59
1	6	9	4	2	1	1	1	1	2	3	1	6	6	3	3	3	2	2	6	1	1	7	7	2	1	47
2	2	1	4	4	3	1	3	3	4	4	1	1	1	1	6	3	1	1	6	1	1	1	4	1	4	42
6	3	5	5	1	1	1	3	4	4	6	5	4	4	4	1	1	1	1	2	1	1	2	4	3	2	56
17	1	32	1	6	3	1	4	4	1	2	1	2	2	4	1	3	1	7	1	1	7	1	3	10	67	
1	1	13	4	13	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10	230		
8	12	13	4	2	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9	212	22	8	4	82	
3	3	60	2	15	1	4	4	4	2	40	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	50	7	6	82	87	
154	60	70							2										2	2	24	28			380	
				1	1	1	1				1								6		12				20	
				1	1	1	1				1							1	1						1	
3					3																				3	
				1	73																	4	21			8
1	8	20	1	2	6																5				3	
				2	1				1	1				1							5				19	
1	16			1	1			1	1											5					7	
3				1	1							1		1								1			3	
				1													1								4	
				1																					2	
				1																					5	
				1																					2	
				1																					14	
				1																					5	
				1																					5	
				1																					9	
				1																					7	
				1																					20	
				1																					15	
				1																					29	
				1																					26	
				1																					47	
				1																					10	
				1																					26	
				1																					1	
				1																					2	
				1																					3	
				1																					3	
				1																					1	
				1																					1	
				1																					3	
				1																					2	
				1																					3	
				1																					1	
				1																					1	
				1																					3	
				1																					2	
				1																					5	
				1																					1	
				1																					2	
				1																					1	
				1																					3	
				1																					2	
				1																					5	
				1																					1	
				1																					2	
				1																					1	
				1																					3	
				1																					2	
				1																					1	
				1																					2	
				1																					10	

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	Totaal		
79	6	4500	21	1801	15887	1990	1110	144	70	492	1176	2497	1944	875	520	715	920	1211	916	1783	2540	1305	196	852	1540	45090	15820	
94	210	410	198	151	977	1380	666	267	640	214	335	1557	727	713	620	882	1328	563	1299	14850	830	1062	1813	1568	899	34253	Spreuw	
535	130	93	151	646	708	1419	950	118	354	121	1740	1300	1362	1786	979	1610	2406	1156	685	2451	591	778	968	90	496	23623		
199	492	436	144	542	1703	1425	1173	229	190	632	1057	960	527	600	420	763	1490	1220	1070	917	1000	222	514	965	725	19515		
348	527	255	2705	3970	800	470	164	182	500	625	1122	628	1098	587	438	945	3746	642	2373	905	1725	225	192	1348	770	27390		
552	533	373	1040	5172	1155	87	62	339	1043	2719	1348	1323	1324	1035	1563	1985	3970	905	1600	782	1056	1610	487	1114	1291	33868		
4	3	8	13	6	3	3	10	8	5	10	12	5	36	14	6	6	69	15	15	8	3	4	4	3	3	224	15910	
20	3	12	10	28	28	3	10	8	14	1	35	30	13	23	63	27	27	10	10	6	12	6	5	5	15	282	Hulsmus	
	10	5	1	17	5	13	14	21	2	25	18	5	26	66	12	4	15	30	8	24	2	4	5	10	10	291		
																											211	
																											277	
																											279	
																											4	
																											176	15980
																											354	Ringmus
																											99	
																											128	
																											254	
																											46	
6	1		1																								37	16360
																											108	Vink
																											18	
																											37	
																											18	
																											7	
																											16	16380
																											26	Keep
																											2	
																											7	
																											1	
																											1	16490
																											18	Groening
																											4	
																											3	
																											1	
																											3	16540
																											1	Sijs
																											86	
4	2																										230	16600
																											294	Kneu
																											124	
																											134	
																											241	
																											13	16620
																											3	Frater
																											4	
																											30	
																											50	
																											30	18770
																											80	Rietgore
																											68	
																											84	
																											43	
																											69	

LITERATUURLIJST

1. N.A. Klippel & A. van Leyden (red.) Vogels in de Eempolders.
Zes jaren Eempoldertellingen 1973-1978. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, 1981, uitgave 34.
2. R.A. Kole & N.A. Klippel (red.) De vogels in de westelijke Eempolders.
Periodieke tellingen tot 1984 in Noord- en Zuidpolder te Veld en Oostermeent.
Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, 1989, uitgave 63.
3. D.A. Jonkers, R.A. Kole & J. Taapken (red.) Vogels tussen Vecht en Eem.
Avifauna van het Gooi, de Vecht en de Eempolders.
Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, 1987.
4. J. Brinkkemper & O. Moedt (red.) Kijken naar weidevogels.
Vereniging tot verspreiding van vogels, 1988.
5. J.G.Th. van Nes & J.E. Sluiters (red.) Vogels trekken over ons land.
Het Spectrum, zonder jaartal.
6. J. Taapken & D.A.C. van den Hoorn (red.) Trekvogels.
Inmarc, 1977.
7. R.J.S. Terlouw & W.J.R. de Wijs (red.) Weidevogelonderzoek in het landinrichtingsgebied
"Eemland" 1989. Directie Beheer Landbouwgronden, Landinrichtingsdienst,
Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer.
Utrecht, Juni 1990, DBL nummer 31.
8. R.H.W. Griffioen & S. Dirksen (red.) Weidevogelonderzoek in het relatienotagebied
Eemland. (Noordpolder te Veld/Maatpolder, Polder Zeldert in 1992.
Bureau Waardenburg, Culemborg, November 1992, DBL nummer 55.
9. Werkgroep Weidevogels Noordhollands Noorderkwartier (WWNN), 1982. Weidevogels in
Noordhollands Noorderkwartier, Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland,
Assendelft.
10. Ruitenbeek, W, C.J.G. Scharringa & P.J. Zomerdijk (red.), 1990, Broedvogels van Noord-
Holland, Stichting Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland/Provinciaal Bestuur
van Noord-Holland, ISBN 90-9003631-8.
11. SOVON 1987, Atlas van de Nederlandse Vogels.

